

LATINŠČINA

Srednje splošno izobraževanje

Gimnazija

Gimnazija s slovenskim učnim jezikom na narodno mešanem območju v slovenski Istri

Gimnazija z italijanskim učnim jezikom na narodno mešanem območju v slovenski Istri

Klasična gimnazija

UČNI NAČRT Z DIDAKTIČNIMI PRIPOROČILI

IME PREDMETA: latinščina

Izobraževalni program gimnazije:

izbirni predmet (70/105/140/210 ur)

maturitetni standard (420 ur)

Izobraževalni program gimnazije s slovenskim učnim jezikom na narodno mešanem območju v slovenski Istri, izobraževalni program gimnazije z italijanskim učnim jezikom na narodno mešanem območju v slovenski Istri:
izbirni predmet (70/105/140/210 ur)

Izobraževalni program klasične gimnazije:

obvezni predmet (455 ur)

maturitetni standard (420 ur)

PRIPRILA PREDMETNA KURIKULARNA KOMISIJA V SESTAVI:

Barbara Damjan, ZRSŠ; Robert Čepon, Prva gimnazija Maribor; Maja Gril Juvan, Zavod sv. Stanislava, Škofijska gimnazija Ljubljana; Nataša Homar, Gimnazija Poljane; dr. Andreja Inkret, Univerza v Ljubljani, Filozofska fakulteta; Marija Neža Karlin, Zavod sv. Stanislava, Škofijska gimnazija Ljubljana; dr. Jerneja Kavčič, Univerza v Ljubljani, Filozofska fakulteta; Tea Kranjc, Osnovna šola Prežihovega Voranca; dr. Marko Marinčič, Univerza v Ljubljani, Filozofska fakulteta; dr. Bojana Tomc, Zavod sv. Stanislava, Škofijska gimnazija Ljubljana; dr. Janja Žmavc, Pedagoški inštitut Ljubljana

JEZIKOVNI PREGLED: Dragica Perme

OBLIKOVANJE: neAGENCIJA, digitalne preobrazbe, Katja Pirc, s. p.

IZDALA: Ministrstvo za vzgojo in izobraževanje in Zavod RS za šolstvo

ZA MINISTRSTVO ZA VZGOJO IN IZOBRAŽEVANJE: dr. Vinko Logaj

ZA ZAVOD RS ZA ŠOLSTVO: Jasna Rojc

Ljubljana, 2025

SPLETNA IZDAJA

DOSTOPNO NA POVEZAVI:

https://eportal.mss.edus.si/msswww/datoteke/ucni_nacrti/2026/un-dp-latinscina_gim-si-is-kl.pdf

CIP

Kataložni zapis o publikaciji (CIP) pripravili v Narodni in univerzitetni knjižnici v Ljubljani

COBISS.SI-ID [247813123](#)

ISBN 978-961-03-1041-9 (Zavod RS za šolstvo, PDF)

BESEDILO O SEJI SS

Strokovni svet RS za splošno izobraževanje je na svoji 244. seji, dne 22. 5. 2025, določil učni načrt latinščina za izobraževalni program gimnazije, izobraževalni program gimnazije s slovenskim učnim jezikom na narodno mešanem območju v slovenski Istri, izobraževalni program gimnazije z italijanskim učnim jezikom na narodno mešanem območju v slovenski Istri in izobraževalni program klasične gimnazije.

Strokovni svet RS za splošno izobraževanje se je na svoji 244. seji, dne 22. 5. 2025, seznanil z didaktičnimi priporočili k učnemu načrtu latinščina za izobraževalni program gimnazije, izobraževalni program gimnazije s slovenskim učnim jezikom na narodno mešanem območju v slovenski Istri, izobraževalni program gimnazije z italijanskim učnim jezikom na narodno mešanem območju v slovenski Istri in izobraževalni program klasične gimnazije.

PRIZNANJE AVTORSTVA – NEKOMERCIALNO – DELJENJE POD ENAKIMI POGOJI

Prenova izobraževalnih programov s prenovo ključnih programskih dokumentov (kurikuluma za vrtce, učnih načrtov ter katalogov znanj)

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA VZGOJO IN IZOBRAŽEVANJE

Financira
Evropska unija
NextGenerationEU

KAKO SE ZNAJTI?

TIPIČNE STRANI

V dokumentu je za dijakinje in dijake, učiteljice in učitelje ipd. uporabljena moška slovnična oblika, ki velja enakovredno za oba spola.

Tema sporoča vsebinski okvir ali okvir predmetnospecifičnih zmožnosti, povezanih s cilji oz. skupinami ciljev: teme so predmetno specifične in lahko vključujejo vsebinske sklope in dejavnosti ter razvijajo veščine, zmožnosti in koncepte, ki naj bi jih dijaki izgrajevali in razvijali v procesu učenja.

Vrsta teme:
Obvezno
Izbirno
Maturitetno

Opis teme zajema ključne poudarke oz. koncepte kot okvir skupinam ciljev.

Dodatna pojasnila za temo lahko vsebujejo razlago o zasnovi teme, usmeritve in/ali navodila, ki se nanašajo na vsebino, vrsto teme, členitev teme, poimenovanje, trajanje, dejavnosti, izvedbo aktivnosti, učne pripomočke ... oz. karkoli, kar je pomembno za to temo.

IME TEME

OBVEZNO

OPIS TEME

Em fugiaspiduci sitet ut etur, in conest dipsum eosa nonsequam volorum, ommolor aut desequi duciist estrunda volorrest, sandeni maximin uscillab il magnam quiam quo con explacc ullaccum alisi quidell igendam, in repta dolupta volor sam, ut hilit laut faccumqui omnim ut doluptur, quam consequ atibus dolo dignate mporehent qui tem nonseque por aliquisimust que volestrum esed quibusdae milla conserf ernate dentiat.

Ma vellaut quatio rporrore voluptae cus et illent harum doluptatur, et quas molorporia doluptatis molum rae nos event, inullit incimaiozem fugiandantis et fugitisque maion ped quo odi beatur, sequi illisqui ipidel escim reprat.

DODATNA POJASNILA ZA TEMO

Ullatur sequo qui ut vellenderio. Re exceseq uiatur aturem eos millandio totaquis alibus iume voluptatia quis aut quamust iosant prestius, ut ommodigendis doluptaes dersped moluptae. Harum a volupta tiatur, ne veles quia voluptatia similic tatesequam, seque ventio. Hendis erum quissequo quist que con nulparum ut quuntemos et repro quod ma nimusa sae vellaut eum ulpari valent voluptu rempor a de omnimax impellu ptatiaecusa ducipsae aut evelles temolup tincil imporia simped et endes eum et molum que laborerat voluptiurem nempori bustio explabo rionsenet evenimin nis ex eum voluptam consed que volupid eliquibus, tetusda ntusam ellis ut archill uptiore rundiae nimusdam vel enit, optibea quiaspelitem lam alit re, omnis ab il mo dolupti commihi tionsequiam eicia dolo intur accusci musdaecatet faccatur? Sinctet latiam facescipsa

Ceria pa iumquam, exernam quaspis dit equasit, omnis quis aut apitassum coribusda invenih icatorum qui ut re perumquaepep quame moditatum ipient veligna tessint iaessum, optamus, testi sediasped moluptatem aperiam aut quodips usciate veribus.

Mi, asit volupta tuscil int aspel illit atur, eum idenist iorrum alit, nim re illitas ma nimi, iusclisita dolorrym volorepedio core, consequam quae. De nossiti officillate

Z oznako **SC** so označeni ključni cilji posameznih področij skupnih ciljev. Številčni zapis pri oznaki skupnih ciljev se navezuje na preglednico s skupnimi cilji.

27. 2. 2025 /// 15:45

IME SKUPINE CILJEV

CILJI

Z oznako **O** so označeni obvezni cilji.

Z ležečim tiskom in oznako **I** so označeni izbirni cilji.

- O:** Et plabo. Nam eum fuga. Et explat. Xerro et aut que nihicia doloribus, velisci tatur
I: *Que ommodic aboribust, tesequae nimaionseni arum audit minusda dolum, si venimil itatat. Estinve litatem ut adit quid qui.* **SC** (2.2.2.1)
I: *Quia voluptatur aut od minverum, quas ilis et mint, eature rehenit magnatur aut exceaquam reiunt et omnis nobit vero excepel in nimagmam quat officiam que plaborpore ne culpa eum dolore aut aspicias sanihil moditam re pelias ne veri reperferes solos dolorum, quidit ad qui dolorerun.*
O: Ibus nis auda vendio venis saperum atem quiant aut pre comniscia num at is quoditi ne estinve litatem venis saperum atem quiant. **SC** (1.3.4.2 | 2.1.1.1 | 2.1.2.1 | 2.2.1.1 | 2.2.1.2 | 3.1.3.1 | 5.1.2.1)

STANDARDI ZNANJA

Dijak

S krepko označenim besedilom so izpostavljeni **minimalni standardi znanja**.

Z ležečim besedilom so označeni izbirni standardi oz. standardi znanja, ki izhajajo iz izbirnih ciljev.

Dodatne pisave in oznake pri standardih so opredeljene v obvezujočih navodilih za učitelja (npr. podčrtani, M, PTI itd.)

- Obisquamet faccab incium repenam id quist plita nume con nonectem sit volentis etur sanda de velictorrum quasimus mo mi.
- Ilcillabo. Bor as plibusc ipidesequat latia cuptatu repeliam.
- Et ommo commolo ratatur saepedit essunt que parit, expelliquam rem simos con es est volorrum quae. Aximintios et faccae. Inciet, ommolo con commoluptas aut vidusci enient.**
- Ut fuga. Nemperum fuga.**
- Ma vellaut quiatio rporore voluptae cus et illent harum doluptatur, et quas
- Omnim ut doluptur, quam consequi.
- Obisquamet faccab incium repenam id quist plita nume con nonectem sit volentis etur sanda de velictorrum quasimus mo mi.*
- Ilcillabo. Bor as plibusc ipidesequat latia cuptatu repeliam.*
- Et ommo commolo ratatur saepedit essunt que parit, expelliquam rem simos con es est volorrum quae. Aximintios et faccae. Inciet, ommolo con commoluptas aut vidusci enient.
- Ut fuga. Nemperum fuga.*

TERMINI:

☐ laborerat voluptiurem	☐ veligna tessint	☐ laborerat voluptiurem	☐ veligna tessint
☐ veligna tessint	☐ laborerat voluptiurem	☐ veligna tessint	

Pojmi, ki jih dijak mora poznati oz. razumeti (in/ali znati smiselno uporabljati), lahko pa so navedeni tudi priporočeni pojmi. Nabor (strokovnih) terminov zaokrožuje in dopolnjuje posamezno temo, predstavlja pa informacijo učitelju pri načrtovanju vzgojno-izobraževalnega dela. Namenjen je navedbi terminologije, ki jo na področju določene teme v določenem obdobju izobraževalne vertikale usvojijo dijaki.

VIRI IN LITERATURA PO POGLAVJIH

Viri in literatura,
ki so vključeni v
posamezno temo.

NASLOV TEME

- » Lorem ipsum dolor sit amet, consectetur adipiscing elit. Morbi eget ante eget ante hendrerit convallis vitae et purus. Donec euismod dolor sed neque condimentum, at sodales enim interdum. <https://lorem.ipsum.com/mubis/link/n0n2c3c>

NASLOV SKUPINE CILJEV

- » Etiam, M. (2019). Eget laoreet ipsum. Nulla facilisi.
- » Parum, V. (2025). Sequi blaboreet quosam. Seque cus.
- » Morbi P. (2007). Sed ac arcu id velit facilisis aliquet. Nec tincidunt.
- » Eget O. (2010). Vestibulum vitae massa eget orci condimentum fringilla a ac turpis. Nulla et tempus nunc, vitae scelerisque tellus. Sed in tempus mi, a aliquet quam. Integer ut euismod eros, vel pretium mi. Maecenas sollicitudin.
- » Nunc N. (2023). Morbi suscipit ante quis viverra sollicitudin. Aenean ultricies.
- » Nunc N., Ante A., Sem S. (2015). Nullam congue eleifend magna in venenatis. Ut consectetur quis magna vitae sodales. Morbi placerat: <https://lorem.ipsum.com/mubis/link/n0n2c3c>
- » Sed A. (2024). Ut aliquet aliquam urna eget laoreet. Fusce hendrerit dolor id mauris convallis, at accumsan lectus fermentum. Nunc bibendum quam et nibh elementum consectetur.

NASLOV SKUPINE CILJEV

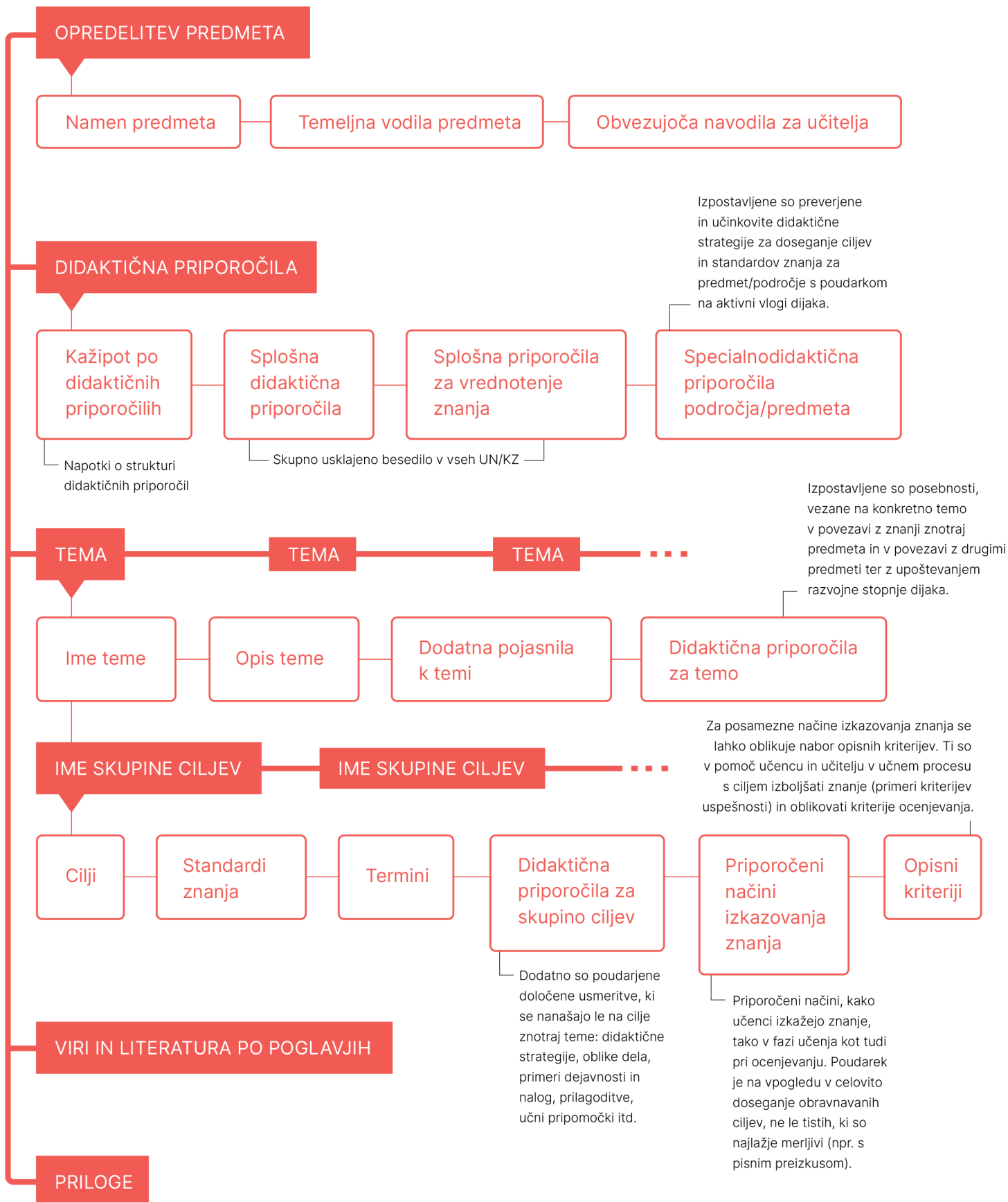
- » Vestibulum vitae massa eget orci condimentum fringilla, <https://lorem.ipsum.com/mubis/link/n0n2c3c>
- » Nunc F.: Vivamus quis tortor et ipsum tempor laoreet id quis nunc. Phasellus quis sagittis ligula.
- » Redaktion, 2018. Morbi placerat: <https://lorem.ipsum.com/mubis/link/n0n2c3c>

Viri in literatura, ki so vključeni
v posamezno skupino ciljev.

Hiperpovezava
do zunanjega vira

KAKO SE ZNAJTI?

STRUKTURA UČNEGA NAČRTA Z DIDAKTIČNIMI PRIPOROČILI

KAZALO

OPREDELITEV PREDMETA.....	9
Namen predmeta.....	9
Temeljna vodila predmeta	10
Obvezujoča navodila za učitelje	10
DIDAKTIČNA PRIPOROČILA	11
Kažipot po didaktičnih priporočilih	11
Splošna didaktična priporočila	11
Splošna priporočila za vrednotenje znanja ...	13
Specialnodidaktična priporočila področja/predmeta	14
TEME, CILJI, STANDARDI ZNANJA.....	19
JEZIK.....	20
Glasoslovje	21
Oblikoslovje	22
Skladnja	24
Besedoslovje.....	27
KNJIŽEVNOST	29
Književnost	30
KULTURA IN CIVILIZACIJA.....	33
Kultura in civilizacija	34
DEDIŠČINA KLASIČNE ANTIKE	36
Dediščina klasične antike	37
VIRI IN LITERATURA PO POGLAVJIH	39
Opredelitev predmeta.....	39
PRILOGE	40

OPREDELITEV PREDMETA

NAMEN PREDMETA

Latinščina ima v programu klasična gimnazija vlogo 4-letnega obveznega in maturitetnega predmeta. V programu gimnazija je latinščina izbirni predmet.

Namen poučevanja latinščine izhaja iz širokega kulturno-civilizacijskega pomena rimske antike ter vpliva, ki ga je latinščina skozi svojo dolgo in kompleksno zgodovino pridobila kot specifičen jezikovni fenomen.

Latinščina je v prvi vrsti jezikovni medij antične kulture, ki je v temelju zaznamovala svet, v katerem živimo. Iz antike izhajajoča tradicija je ob tem izredno kompleksna. Čeprav so kasnejša obdobja v klasični antiki pogosto videla svoj kulturni temelj, so poti, po katerih so različna kulturna okolja v različnih obdobjih iskala zglede in vir navdiha pri starih Grkih in Rimljanih, zapletene in polne ustvarjalnih nesporazumov. Prav zato je pomembno znanje latinščine, poznavanje književnosti v tem jeziku in zgodovinskih kontekstov antične kulture nasploh.

Osrednji cilj pouka latinščine je tako razviti zmožnost razumevanja latinskih besedil v izvirniku. Ta se udejanja skozi vse štiri teme in ob različnih pristopih dela z besedilom, ki vodijo v poglobljeno branje in interpretiranje klasičnih besedil. Dijak tako pridobiva celovit vpogled v antično kulturo in civilizacijo ter globljo izkušnjo vrednostnih sistemov grško-rimske antike, zahodnega srednjega veka in evropskega humanizma. Velik poudarek je na pridobivanju poglobljenega uvida v to, kako je antična kultura vplivala na kulture kasnejših obdobji in tudi na sodobni svet, ter na spodbujanju dijakov k razmisleku o temeljnih vrednotah, ki izhajajo iz antike.

Latinščina je pomembna tudi zaradi svoje izredno razvejane jezikovne dediščine, ki je na svojstven način živa še danes. Vpeta je v strukturo in besedišče številnih modernih jezikov. Eden izmed pomembnih namenov poučevanja latinščine je sistematično osvetljevanje jezikovne zgradbe latinščine, kar je pomembno za razumevanje slovničnih kategorij in jezikovnih struktur v modernih jezikih. Prav tako izrednega pomena je poučevanje latinskega besedišča, ob čemer se poudarja prisotnost latinskih (pa tudi starogrških) besed v modernih jezikih, kar omogoča razvijanje širše jezikovne kompetence. Vse to ne velja le za neposredne naslednike latinščine – romanske jezike, ampak tudi za druge, v prvi vrsti za slovenščino in angleščino.

S temeljnimi elementi pouka latinščine – ukvarjanjem z jezikovno in idejno zahtevnimi temeljnimi klasičnimi besedili; spoznavanjem in raziskovanjem preteklosti in korenin našega mišljenja; spodbujanjem zavesti o pomembnosti kulturne dediščine; pridobivanjem uvida v kompleksnost jezika kot sistema ter sorodnosti med jeziki – dijak pridobiva znanja in veščine, ki presegajo pouk latinščine v ožjem smislu besede, obenem pa razvija zavest o soodvisnosti in prepletenosti pojavov, o katerih se uči pri različnih šolskih predmetih.

TEMELJNA VODILA PREDMETA

Poučevanje latinščine kot tujega jezika zaznamuje dejstvo, da latinščina živi na drugačen način kot moderni jeziki. Pri latinščini zato sistematično spodbujamo poglobljeno poznavanje in razumevanje jezikovnih kategorij, s čimer krepimo zavedanje o jeziku kot sistemu in splošne jezikovne kompetence.

Pouk latinščine v veliki meri pomeni pouk o grško-rimski antiki. Če se dijaki ob latinščini večinoma ne učijo tudi stare grščine, naj – v smiselnem obsegu – načrtno spoznajo tudi starogrške jezikovne, književne in kulturno-civilizacijske prvine, ki so pomembno sooblikovale antično civilizacijo.

Latinščina je po svojem bistvu izrazito interdisciplinaren predmet, saj z raznolikimi vsebinami in temami posega na področja najrazličnejših strok. Z možnostjo osredotočanja na vsebine, s katerimi se dijaki srečujejo pri skoraj vseh drugih predmetih, in s spodbujanjem kompetenc, ki so temelj splošne izobrazbe, se latinščina izkazuje za predmet, s katerim lahko presežemo tradicionalno predmetno razdrobljenost.

OBVEZUJOČA NAVODILA ZA UČITELJE

Učitelj najlaže doseže vključenost dijakov v učni proces tako, da pri pouku uporablja čim raznovrstnejše oblike dela in pri tem zbujajo radovednost in čudenje.

Književne in kulturno-civilizacijske vsebine naj bodo vselej ponazorjene s primerno zahtevnimi izvirnimi in prirejenimi besedili ter prevodi.

Učitelj naj izbrane vsebine vseh tematskih sklopov v čim večji možni meri izvede v obliki medpredmetnih povezav. Dijaki naj materialno dediščino spoznavajo v različnih učnih okoljih, tudi zunaj učilnic, predvsem v okviru medpredmetnih ekskurzij (obisk arheoloških najdišč, muzejev, galerij ...).

Učitelj naj dijake usposablja za učenje ter jih z različnimi povratnimi informacijami opozarja na kakovost njihovega znanja. Pouk naj bo usmerjen v dijake in proces učenja. Sistematično naj razvija dijakove trajne jezikovne in spoznavne sposobnosti ter ga vodi k samostojnemu učenju.

DIDAKTIČNA PRIPOROČILA

KAŽIPOT PO DIDAKTIČNIH PRIPOROČILIH

Razdelke *Kažipot po didaktičnih priporočilih*, *Splošna didaktična priporočila* in *Splošna priporočila za vrednotenje znanja* je pripravil Zavod RS za šolstvo.

Didaktična priporočila prinašajo učiteljem napotke za uresničevanje učnega načrta predmeta v pedagoškem procesu. Zastavljena so večplastno, na več ravneh (od splošnega h konkretnemu), ki se medsebojno prepletajo in dopolnjujejo.

- » Razdelka **Splošna didaktična priporočila** in **Splošna priporočila za vrednotenje znanja** vključujeta krovne usmeritve za načrtovanje, poučevanje in vrednotenje znanja, ki veljajo za vse predmete po celotni izobraževalni vertikali. Besedilo v teh dveh razdelkih je nastalo na podlagi *Usmeritev za pripravo didaktičnih priporočil k učnim načrtom za osnovne šole in srednje šole* (<https://aplikacijaun.zrss.si/api/link/3ladrdr>) ter *Izhodišč za prenovo učnih načrtov v osnovni šoli in gimnaziji* (<https://aplikacijaun.zrss.si/api/link/plw0909>) in je v vseh učnih načrtih enako.
- » Razdelek **Specialnodidaktična priporočila področja/predmeta** vključuje tista didaktična priporočila, ki se navezujejo na področje/predmet kot celoto. Zajeti so didaktični pristopi in strategije, ki so posebej priporočeni in značilni za predmet glede na njegovo naravo in specifične.

Učni načrt posameznega predmeta je členjen na *teme*, vsaka tema pa se lahko nadalje členi na *skupine ciljev*.

- » Razdelka **Didaktična priporočila za temo** in **Didaktična priporočila za skupino ciljev** vključujeta konkretne in specifične napotke, ki se nanašajo na poučevanje določene teme oz. skupine ciljev znotraj teme. Na tem mestu so izpostavljene preverjene in učinkovite didaktične strategije za poučevanje posamezne teme ob upoštevanju značilnosti in vidikov znanja, starosti dijakov, predznanja, povezanosti znanja z drugimi predmeti/področji ipd. Na tej ravni so usmeritve lahko konkretizirane tudi s primeri izpeljave oz. učnimi scenariji.

Didaktična priporočila na ravni skupine ciljev zaokrožujeta razdelka **Priporočeni načini izkazovanja znanja** in **Opisni kriteriji**, ki vključujeta napotke za vrednotenje znanja (spremljanje, preverjanje, ocenjevanje) znotraj posamezne teme oz. skupine ciljev.

SPLOŠNA DIDAKTIČNA PRIPOROČILA

Učitelj si za uresničitev ciljev učnega načrta, kakovostno učenje ter optimalni psihofizični razvoj dijakov prizadeva zagotoviti varno in spodbudno učno okolje. V ta namen pri poučevanju uporablja raznolike

didaktične strategije, ki vključujejo učne oblike, metode, tehnike, učna sredstva in gradiva, s katerimi dijakom omogoča aktivno sodelovanje pri pouku, pa tudi samostojno učenje. Izbira jih premišljeno, glede na namen in naravo učnih ciljev ter glede na učne in druge, za učenje pomembne značilnosti posameznega dijaka, učne skupine ali oddelka.

Varno in spodbudno učno okolje učitelj zagotavlja tako, da:

- » spodbuja medsebojno sprejemanje, sodelovanje, čustveno in socialno podporo;
- » neguje vedoželjnost, spodbuja interes in motivacijo za učenje, podpira razvoj različnih talentov in potencialov;
- » dijake aktivno vključuje v načrtovanje učenja;
- » kakovostno poučuje in organizira samostojno učenje (individualno, v parih, skupinsko) ob različni stopnji vodenja in spodbujanja;
- » dijakom omogoča medsebojno izmenjavo znanja in izkušenj, podporo in sodelovanje;
- » prepozna in pri poučevanju upošteva predznanje, skupne in individualne učne, socialne, čustvene, (med)kulturne, telesne in druge potrebe dijakov;
- » dijakom postavlja ustrezno zahtevne učne izzive in si prizadeva za njihov napredek;
- » pri dijakih stalno preverja razumevanje, spodbuja ozaveščanje in usmerjanje procesa lastnega učenja;
- » proces poučevanja prilagaja ugotovitvam sprotne spremljanja in preverjanja dosežkov dijakov;
- » omogoča povezovanje ter nadgrajevanje znanja znotraj predmeta, med predmeti in predmetnimi področji;
- » poučuje in organizira samostojno učenje v različnih učnih okoljih (tudi virtualnih, zunaj učilnic), ob uporabi avtentičnih učnih virov in reševanju relevantnih življenjskih problemov in situacij;
- » ob doseganju predmetnih uresničuje tudi skupne cilje različnih področij (jezik, državljanstvo, kultura in umetnost; trajnostni razvoj; zdravje in dobrobit; digitalna kompetentnost; podjetnost).

Učitelj pri uresničevanju ciljev in standardov znanja učnega načrta dijakom omogoči prepoznavanje in razumevanje:

- » smisla oz. namena učenja (kaj se bodo učili in čemu);
- » uspešnosti lastnega učenja oz. napredka (kako in na temelju česa bodo vedeli, da so pri učenju uspešni in so dosegli cilj);
- » pomena različnih dokazov o učenju in znanju;
- » vloge povratne informacije za stalno izboljševanje ter krepitev občutka »zmorem«;
- » pomena medvrstniškega učenja in vrstniške povratne informacije.

Za doseganje celostnega in poglobljenega znanja učitelj načrtuje raznolike predmetne ali medpredmetne učne izzive, ki spodbujajo dijake k aktivnemu raziskovanju, preizkušanju, primerjanju, analiziranju, argumentiranju,

reševanju avtentičnih problemov, izmenjavi izkušenj in povratnih informacij. Ob tem nadgrajujejo znanje ter razvijajo ustvarjalnost, inovativnost, kritično mišljenje in druge prečne veščine. Zato učitelj, kadar je mogoče, izvaja projektni, problemski, raziskovalni, eksperimentalni, izkustveni ali praktični pouk in uporablja temu primerne učne metode, pripomočke, gradiva in digitalno tehnologijo.

Učitelj upošteva raznolike zmožnosti in potrebe dijakov v okviru notranje diferenciacije in individualizacije pouka ter personalizacije učenja s prilagoditvami, ki obsegajo:

- » učno okolje z izbiro ustreznih didaktičnih strategij, učnih dejavnosti in oblik;
- » obsežnost, zahtevnost in kompleksnost učnih ciljev;
- » raznovrstnost in tempo učenja;
- » načine izkazovanja znanja, pričakovane rezultate ali dosežke.

Učitelj smiselno upošteva načelo diferenciacije in individualizacije tudi pri načrtovanju domačega dela dijakov, ki naj bo osmišljeno in raznoliko, namenjeno utrjevanju znanja in pripravi na nadaljnje učenje.

Individualizacija pouka in personalizirano učenje sta pomembna za razvijanje talentov in potencialov nadarjenih dijakov. Še posebej pa sta pomembna za razvoj, uspešno učenje ter enakovredno in aktivno vključenost dijakov s posebnimi vzgojno-izobraževalnimi potrebami, z učnimi težavami, dvojno izjemnih, priseljencev ter dijakov iz manj spodbudnega družinskega okolja. Z individualiziranimi pristopi preko inkluzivne poučevalne prakse učitelj odkriva in zmanjšuje ovire, ki dijakom iz teh skupin onemogočajo optimalno učenje, razvoj in izkazovanje znanja, ter uresničuje v individualiziranih programih in v drugih individualiziranih načrtih načrtovane prilagoditve vzgojno-izobraževalnega procesa za dijake iz specifičnih skupin.

SPLOŠNA PRIPOROČILA ZA VREDNOTENJE ZNANJA

Vrednotenje znanja razumemo kot ugotavljanje znanja dijakov skozi celoten učni proces, tako pri spremljanju in preverjanju (ugotavljanje predznanja in znanja dijaka na vseh stopnjah učenja) kot tudi pri ocenjevanju znanja.

V prvi fazi učitelj kontinuirano spremlja in podpira učenje, preverja znanje vsakega dijaka, mu nudi kakovostne povratne informacije in ob tem ustrezno prilagaja lastno poučevanje. Pred začetkom učnega procesa učitelj najprej aktivira in ugotavlja dijakovo predznanje in ugotovitve uporabi pri načrtovanju pouka. Med učnim procesom sproti preverja doseganje ciljev pouka in standardov znanja ter spremlja in ugotavlja napredek dijaka. V tej fazi učitelj znanja ne ocenjuje, pač pa na osnovi ugotovitev sproti prilagaja in izvaja dejavnosti v podporo in spodbudo učenju (npr. dodatne dejavnosti za utrjevanje znanja, prilagoditve načrtovanih dejavnosti in nalog glede na zmožnosti in potrebe posameznih dijakov ali skupine).

Učitelj pripomore k večji kakovosti pouka in učenja, tako da:

- » sistematično, kontinuirano in načrtno pridobiva informacije o tem, kako dijak dosega učne cilje in usvaja standarde znanja;
- » ugotavlja in spodbuja razvoj raznolikega znanja – ne le vsebinskega, temveč tudi procesnega (tj. spretnosti in veščin), spremlja in spodbuja pa tudi razvijanje odnosnega znanja;

- » spodbuja dijaka, da dosega cilje na različnih taksonomskih ravneh oz. izkazuje znanje na različnih ravneh zahtevnosti;
- » spodbuja uporabo znanja za reševanje problemov, sklepanje, analiziranje, vrednotenje, argumentiranje itn.;
- » je naravnani na ugotavljanje napredka in dosežkov, pri čemer razume, da so pomanjkljivosti in napake zlasti priložnosti za nadaljnje učenje;
- » ugotavlja in analizira dijakovo razumevanje ter odpravlja vzroke za nerazumevanje in napačne predstave;
- » dijaka spodbuja in ga vključuje v premisleke o namenih učenja in kriterijih uspešnosti, po katerih vrednoti lastno učno uspešnost (samovrednotenje) in uspešnost vrstnikov (vrstniško vrednotenje);
- » dijaku sproti podaja kakovostne povratne informacije, ki vključujejo usmeritve za nadaljnje učenje.

Ko so dejavnosti prve faze (spremljanje in preverjanje znanja) ustrezno izpeljane, sledi druga faza, ocenjevanje znanja. Pri tem učitelj dijaku omogoči, da lahko v čim večji meri izkaže usvojeno znanje. To doseže tako, da ocenjuje znanje na različne načine, ki jih je dijak spoznal v procesu učenja. Pri tem upošteva potrebe dijaka, ki za uspešno učenje in izkazovanje znanja potrebuje prilagoditve.

Učitelj lahko ocenjuje samo znanje, ki je v učnem načrtu določeno s standardi znanja. Predmet ocenjevanja znanja niso vsi učni cilji, saj vsak cilj nima z njim povezanega specifičnega standarda znanja. Učitelj ne ocenjuje stališč, vrednot, navad, socialnih in čustvenih veščin ipd., čeprav so te zajete v ciljnih učnega načrta in jih učitelj pri dijaku sistematično spodbuja, razvija in v okviru prve faze tudi spremlja.

Na podlagi standardov znanja in kriterijev uspešnosti učitelj, tudi v sodelovanju z drugimi učitelji, pripravi kriterije ocenjevanja in opisnike ter jih na ustrezen način predstavi dijaku. Če dijak v procesu učenja razume in uporablja kriterije uspešnosti, bo lažje razumel kriterije ocenjevanja. Ugotovitve o doseganju standardov znanja, ki temeljijo na kriterijih ocenjevanja in opisnikih, se izrazijo v obliki ocene.

Učitelj z raznolikimi načini ocenjevanja omogoči izkazovanje raznolikega znanja (védenje, spretnosti, veščine) na različnih ravneh. Zato poleg pisnih preizkusov znanja in ustnih odgovorov ocenjuje izdelke (pisne, likovne, tehnične, praktične in druge za predmet specifične) in izvedbo dejavnosti (govorne, gibalne, umetniške, eksperimentalne, praktične, multimedijske, demonstracije, nastope in druge za predmet specifične), s katerimi dijak izkaže svoje znanje.

SPECIALNODIDAKTIČNA PRIPOROČILA PODROČJA/PREDMETA

Motivacija za učenje latinščine v sodobnem svetu

Klasična jezika imata dolgo in bogato tradicijo poučevanja. Kljub temu je ključnega pomena, da učitelj dijakom latinščino, v smiselnem in prilagojenem obsegu pa tudi staro grščino, predstavlja kot jezikovni fenomen, ki je v

najširšem pomenu in na različne načine vpet v sedanost. Ob tem naj v čim večji meri izkorišča raznoliko naravo predmeta, njegovo »trajnost«, pogojeno z vlogo latinščine v kulturno-civilizacijskem smislu, ter neusahljivo aktualnost antičnih vsebin. Učitelj naj dijake spodbuja k odkrivanju in opazovanju prisotnosti latinščine v času, ki ga živimo, in jim tako pokaže, kako je latinščina na svojstven način še vedno živa in aktualna. Kjer je le mogoče, naj novo znanje vselej naveže na tisto, kar je dijakom že znano. Pomaga naj jim odkrivati bogato ozadje njihovega obstoječega jezikovnega znanja, stalno naj osvetljuje dejstvo, da sta oba klasična jezika v temelju zaznamovala mnoge sodobne žive jezike (npr. strokovno besedišče, ki ga srečujejo pri drugih predmetih, ali vsakdanji izrazi, ki imajo izvor v latinskem ali starogrškem besedišču). Dijakom naj tudi predoči ozadje oziroma izvor modernih družbenih pojavov, ki koreninijo v antiki in jih srečujejo bodisi v vsakdanjem življenju bodisi spoznavajo v okviru drugih šolskih predmetov in dejavnosti. Opozarja naj jih tudi na reinterpretacije antičnih tem in motivov v različnih poantičnih predelavah in sodobnem kontekstu.

Didaktični pristopi

Učitelj naj izkoristi tematsko raznolikost latinščine kot učnega predmeta in za dijake izbira raznovrstne pristope.

Jezikovne vsebine naj bodo vselej obravnavane z mislijo na specifičen pomen in vlogo latinščine. Ta je na eni strani medij latinskih besedil, pomembnih v kulturno-civilizacijskem ali literarnem smislu, po drugi pa je pomembna z vidika krepitve splošnih jezikovnih kompetenc, saj je vpeta v strukturo in besedišče številnih modernih jezikov, v znatni meri tudi slovenščine.

Pri podajanju slovničnih kategorij in besedišča naj zato učitelj čim večkrat opozarja na sorodnost in podobnost besedišča in skladnje latinščine z modernimi jeziki. Dijake naj ves čas spodbuja k medjezikovni primerjavi; lastnosti latinskih jezikovnih segmentov lahko primerja s slovenščino in drugimi jeziki, v njih opozarja na podobnosti in razlike in jih z dijaki razčlenjuje ter s tem pogloblja razumevanje latinščine, utrjuje znanje in hkrati izboljšuje tudi kakovost znanja drugih jezikov, kar krepi dijakovo jezikovno samozavest in omogoča razvijanje lastnega raznojezičnega repertoarja.

Ob razvijanju kompetence razumevanja besedil naj učitelj uporablja različne učne pristope in metode, pri čemer lahko posega po tradicionalnih pristopih in sledi sodobnim didaktičnim smernicam pouka klasičnih jezikov. Pravilo prevajanja po skladenjski prioriteti lahko npr. kombinira z linearnim pristopom branja po zaporednih smiselni enotah. Ključno je, da pri besedilih, ki se jim posveča pri pouku, dovolj časa nameni ne le obravnavi besedila, pač pa tudi razmisleku o prebranem. Ob besedilu naj vedno izpostavi zunajjezikovno realnost in dijake opozarja na specifično naravo latinskih besedil, ki jih zaradi časovne oddaljenosti ne moremo razumeti brez zgodovinskega in idejnega konteksta; opozarja naj jih na nujnost branja opomb, komentarjev, uči naj jih učinkovite rabe jezikovnih priročnikov (v knjižni in digitalni obliki).

Primerno zahtevna izvorna besedila (prirejena, prevedena oziroma v neokrnjeni izvorni obliki) naj bodo temelj obravnave **kulturno-civilizacijskih vsebin**. Učitelj naj dijake vselej spodbuja k uporabi primarnih virov, ob čemer naj z različnimi dejavnostmi v polni meri izkorišča njihovo jezikovno znanje. Dijakom naj omogoča z različnih zornih kotov spoznavati, da je njihovo raznoliko jezikovno znanje bogastvo, ki jim omogoča neposreden in s tem širši, globlji uvid v antično kulturo in civilizacijo ter tudi v sodobne pojave, ki se navdihujejo v antiki.

Tudi **literarna** besedila naj učitelj vselej umesti v splošno- in literarnozgodovinski kontekst. Pomembno je, da branje besedil v latinskem izvirniku vključujemo v pouk na vseh stopnjah učenja. Učitelj naj išče različne načine, kako izvirna besedila najprimerneje približati dijakom. Ob branju in prevajanju naj z dijaki raziskuje literarno razsežnost besedil (sporočilno večplastnost, jezikovna sredstva, vključno z metričnimi vzorci). Učitelj naj dijake opozarja tudi na slovensko prevodno tradicijo; dijaki naj se seznanijo z deli antične literature v slovenskih književnih prevodih, učitelj pa naj to preverja in ocenjuje na čim bolj raznolike načine. Čim večkrat naj dijake opozori tudi na kasnejše književne (dramske, filmske, likovne) interpretacije antičnih motivov in jih spodbuja k nadaljnjemu samostojnemu raziskovanju.

Omogočanje stika s primarnimi viri in iskanje načinov, kako izvirna besedila približati dijakom na določenem nivoju znanja, je torej eden temeljnih izzivov za učitelja latinščine. Učitelj naj skuša izvirna besedila vključevati v pouk od samega začetka, ob tem pa išče primerne načine, kako jih predstaviti, da bodo lahko dijaki dejavno uporabili usvojeno jezikovno znanje (ob tem si lahko npr. v veliki meri pomaga z vzporednim branjem latinskih izvirnikov in obstoječih književnih prevodov).

Učne oblike in metode

Učitelj naj uporablja čim raznovrstnejše naloge in učne izzive, v prvi vrsti takšne, ki omogočajo dijakom aktivno sodelovanje ob upoštevanju njihovih individualnih posebnosti. Pri dijakih naj spodbuja radovednost (tj. sposobnost za postavljanje vprašanj in raziskovanje), ustvarjalnost (tj. sposobnost za porajanje novih in uporabnih zamisli), kritičnost (tj. sposobnost za razčlenjevanje podatkov in zamisli ter oblikovanje razumnih argumentov in sodb), komunikacijo (tj. sposobnost za jasno in samozavestno izražanje misli in občutkov v različnih medijih in oblikah) in sodelovanje (kot sposobnost za konstruktivno delo z drugimi). Učitelj naj ustvarja vključujoče okolje za vse dijake. **SC (3.3.3.1)**

Učitelj naj pouk zasnuje tako, da se bodo imeli dijaki priložnost čim več naučiti že v šoli. Pri snovanju učnih ur naj se izogiba monotonosti: predvidi naj raznovrstne učne metode in se poslužuje raznovrstnih gradiv (v papirni oz. materialni in digitalni obliki). Kadar je le mogoče, naj pouk organizira izven učilnice (obiski muzejev in arheoloških najdišč, strokovne ekskurzije). V kar največji meri naj spodbuja medpredmetno sodelovanje; to naj se udejanja na strokovnih ekskurzijah v vseh letnikih klasičnih oddelkov. Ob vseh tovrstnih aktivnostih naj skuša smiselno upoštevati svoja lastna zanimanja, interese dijakov in drugih učiteljev.

Domače naloge naj učitelj smiselno vključi v proces učenja in naj bodo, kadar se le da, zasnovane kot izziv. V kar največji možni meri naj jih učitelj oblikuje v dogovoru z dijaki, saj bo le tako pri dijakih spodbujal prevzemanje odgovornosti za lastno učenje in znanje (dijake naj spodbuja, da bodo sami ugotovili, katero snov morajo dodatno utrditi, katera področja in teme bi želeli bolj poglobljeno raziskati ipd.).

Pri pripravi seminarskih nalog, govornih nastopov in predstavitev naj učitelj dijake pri pridobivanju informacij usmerja v rabo različnih virov. Seznanja naj jih z za stroko relevantnimi digitalnimi viri (slovarji, zbirkami latinskih besedil, s spletnimi stranmi, zbranim slikovnim gradivom in epigrafskim materialom ...) in osmišlja njihovo uporabo. Poudarja naj kritičen in pošten odnos do uporabe virov. **SC (4.1.2.1) SC (4.2.1.1)**

Preverjanje in ocenjevanje znanja

Različnim pristopom pri obravnavi učnih tematik in različnim načinom pridobivanja znanja dijakov se prilagaja tudi ocenjevanje znanja. Tudi v tem pogledu naj učitelj v kar največji meri upošteva specifične posameznih dijakov, njihove zmožnosti in interese, tako da se bo vsak dijak lahko izkazal na področju, ki mu je bližje.

Pri preverjanju in ocenjevanju jezikovnega znanja naj učitelj sledi temeljnim ciljem pouka latinščine. Smiselno je, da je večji delež nalog povezan z razumevanjem latinskih besedil (prevajanje, naloge razumevanja ali alternativne naloge, npr. primerjava izvirnika in prevoda oz. različnih prevodov); jezikovne naloge, usmerjene v preverjanje morfologije in sintakse, naj bodo smiselne in v funkciji temeljnega cilja razumevanja besedila. Po lastni presoji lahko učitelj doda tudi naloge, s katerimi ciljno preverja latinsko jezikovno dediščino (metajezikovno vlogo latinščine).

Pri literarnih in kulturno-civilizacijskih temah lahko dijaki pokažejo znanje na različne načine: z reševanjem delovnih listov, govornim nastopom, vizualno predstavitevjo (npr. izdelavo filma), fotozgodbo, zapisom svojih refleksij ali oblikovanjem dnevnika, z daljšim esejem, kvizom, seminarsko nalogo, prispevkom na strokovni ekskurziji ... Ocenjevanje naj bo pri tem stimulatívno; vključuje lahko tudi ocenjevanje napredka dijaka pri razumevanju pojavov, ki jih srečujemo v različnih zgodovinskih obdobjih, svoj izvor pa imajo v antiki.

Spodbujanje proaktivnosti dijakov in učenje učenja

Učitelj naj učencem aktivno pomaga pri razvijanju ustreznih učnih strategij in namenja vso potrebno pozornost učenju učenja. Upošteva naj dejstvo, da se učenje latinščine zaradi njenih specifik razlikuje od usvajanja drugih tujih jezikov. Zlasti v začetku učenja jezika naj dijakom predstavi ustrezne strategije, ki jim bodo olajšale učenje besed, težjih slovničnih poglavij ter razumevanje in prevajanje latinskih besedil. Dijake naj spodbuja, da si sami izberejo učne strategije, ki se bodo izkazale kot najprimernejše v določeni učni situaciji. Ob tem naj jim pomaga razviti aktiven odnos do učenja in jih spodbuja k premisleku o lastnem učenju, ob čemer naj jih skuša aktivno vpeti v vse faze učnega procesa, od oblikovanja namenov učenja in prepoznavanja lastnih učnih specifik do kriterijev uspešnosti. Dijake naj spodbuja k dajanju povratnih informacij o učinkovitosti učenja in tudi izmenjevanju izkušenj z vrstniki. Tako jih navaja na prevzemanje odgovornosti za lastni napredek. **SC (3.1.2.4)**

SC (3.1.3.1) SC (3.1.3.2)

SPLOŠNE KOMPETENCE

Učiteljevo izbiro dejavnosti in časovno razporeditev naj vodi tudi zavedanje, da s poučevanjem latinščine ne poučuje le predmetno-specifičnega znanja, ampak obenem razvija splošne kompetence, ki se v sodobnem svetu izkazujejo za nadvse pomembne. V tem smislu velja izpostaviti:

- » jezikovno kompetenco v širšem smislu (poznavanje jezika kot sistema, medjezikovne primerjave, razvijanje kompetence v prvem, učnih in drugih jezikih, s katerimi dijak prihaja v stik, razvijanje lastnega raznojezičnega repertoarja);
- » bralno pismenost in literarno kompetenco (z branjem latinskih jezikovno in idejno kompleksnih besedil učitelj razvija sposobnost poglobljenega branja zahtevnejših besedil);

- » digitalno kompetentnost (učitelj dijake spodbuja h kritični uporabi informacijsko-komunikacijske tehnologije, opozarja jih na pomen presojanja in upravljanja z velikimi količinami informacij, vezanih na predmetno področje, in jih usmerja, da se naučijo iz njih izluščiti ustrezno);
- » pozitiven odnos do kulturne dediščine (učitelj dijake stalno opozarja na vrednost in večplastnost kulturne dediščine; spodbuja jih k ozaveščanju antične nesnovne jezikovne in kulturne dediščine ter k opazovanju, spoznavanju, raziskovanju materialne dediščine *in situ* v domačem okolju in drugod);
- » pozitiven odnos do kulture in umetnosti (s poglobljanjem v temeljna umetniška dela pri dijakih učitelj razvija dojemljivost ter splošno občutljivost za umetniške in kulturne stvaritve);
- » zavest o medsebojni povezanosti pojavov in učnih vsebin (latinščina je izrazito interdisciplinaren predmet, saj se v njenem okviru povezuje pouk jezika in književnosti ter vrste vsebin, ki jih dijaki spoznavajo pri drugih predmetih).

DODATNI IZBRANI POUDARKI SKUPNIH CILJEV

Učitelj naj dijake pri uresničevanju ciljev teme Kultura in civilizacija, kadar mu vsebina to omogoča, spodbuja tudi h kritični oceni povezanosti lastnih vrednot in vrednot družbe s trajnostjo ter h kritičnemu presojanju informacij, pogledov in potreb o trajnostnem razvoju ter k upoštevanju različnih pogledov, pogojenih z osebnim, socialnim in kulturnim ozadjem. **SC (2.2.2.1)**

Učitelj zlasti za uresničevanje ciljev tem Dediščina klasične antike ter Kultura in civilizacija postavi izzive, ki dijakom omogočijo ustvarjalno rabo znanja in izkušenj za iskanje boljših rešitev, če se le da v sodelovanju z različnimi posamezniki in skupinami. Zanje naj oblikuje takšne izzive, ki jih bodo spodbujali k premisleku o povezovanju in primerjavi obravnavanega s sedanjostjo in časom, ki ga živijo, in jih tako usmerjajo k prepoznavanju priložnosti za aktivno uporabo pridobljenega znanja v novih situacijah. **SC (5.1.2.1) SC (5.3.5.3) SC (5.3.4.1)**

TEME, CILJI, STANDARDI ZNANJA

JEZIK

OBVEZNO

OPIS TEME

Osrednji cilj jezikovnega pouka je razumevanje latinskih besedil, kar predpostavlja obvladovanje slovničnih zakonitosti in poznavanje besedišča.

V okviru teme Jezik dijak natančneje in z vidika celostne obravnave spozna naslednje ravni jezikovnega sistema: glasoslovje, oblikoslovje, skladnja in besedoslovje.

DODATNA POJASNILA ZA TEMO

SC (1.1.3.2) SC (1.1.3.1) SC (1.1.2.2) SC (1.1.2.1)

Dijak znanje s področja jezikovnih ravnin povezuje z vsemi temami v učnem načrtu. Jezikovno znanje mu omogoča neposreden stik z viri in posledično poglobljeno razumevanje književnih in kulturno-civilizacijskih vsebin.

Jezikovni pouk latinščine se navezuje tudi na pouk slovenščine in drugih modernih jezikov, saj omogoča medjezikovno primerjavo.

DIDAKTIČNA PRIPOROČILA ZA TEMO

Usvajanje jezikovnih vsebin ni mogoče brez dobrega poznavanja izvenjezikovne realnosti, na katero jezik referira. To pa je mogoče samo, če učenje izhaja iz besedila in temelji na hkratni obravnavi slovničnih in kulturno-civilizacijskih vsebin.

Učenje slovnice z metodo primerjanja jezikovnih oblik in struktur v latinščini in drugih jezikih dijakom omogoča spoznavanje splošnih jezikovnih zakonitosti, učenje besedišča pa olajša razumevanje besedišča tujih jezikov in bogati besedni zaklad v slovenščini.

Učitelj naj pri obravnavi jezikovnih vsebin smiselno uporablja strokovne termine (slovenske ter iz latinščine in stare grščine prevzete slovnične izraze).

Vsebine iz teme Jezik naj se obravnavajo vzporedno z branjem in interpretacijo besedil in naj temeljijo na nenehnem primerjanju s slovenščino in drugimi jeziki.

GLASOSLOVJE

CILJI

Dijak:

- pozna latinsko abecedo;
- primerja in razčleni zakonitosti klasične in tradicionalne izgovorjave ter njune časovne okvire;
- naglaša latinske besede na podlagi pravil klasične latinščine.

STANDARDI ZNANJA

Dijak:

Pozna osnovna načela latinskega glasoslovja, tako da:

- » pozna črke latinske abecede in splošna dejstva o njenem izvoru;
- » pozna obe latinski izgovarjavi in zna časovno umestiti;
- » pri izgovoru uporabi osnovna pravila naglaševanja; pri naglaševanju tri- in večzložnih besed si po potrebi pomaga s priročniki.

TERMINI

- klasična izgovarjava ◦ tradicionalna izgovarjava ◦ samoglasnik/vokal ◦ soglasnik/konzonant
- dvoglasnik/diftong ◦ naglas/akcent ◦ zlog

DIDAKTIČNA PRIPOROČILA ZA SKUPINO CILJEV

Učitelj naj dijake sproti opozarja na ustreznost izbire izgovorjave glede na čas nastanka. Tudi na pravilno naglaševanje naj učitelj dijake opozarja sproti in na konkretnih primerih. Pri tem naj jih uči ustrezne uporabe priročnikov v knjižni in digitalni obliki.

 (4.1.1.1)

PRIPOROČENI NAČINI IZKAZOVANJA ZNANJA

Dijak pokaže znanje izgovorjave tako, da besede izgovarja v obeh izgovarjavah, poznavanje osnovnih pravil naglaševanja pokaže tako, da pravilno bere in naglaša besede.

Učitelj dijakovo znanje glasoslovja sproti preverja (npr. z glasnim branjem dijakov pri pouku).

OBLIKOSLOVJE

CILJI

Dijak:

- : pozna slovnične lastnosti vseh nepregibnih in pregibnih besednih vrst;
- : razčlenjuje in utemeljuje njihovo rabo v latinskem sobesedilu;
- : jih razume in zna prevesti iz latinščine v slovenščino;
- : jih primerja s podobnimi strukturami v drugih jezikih.

SC (1.1.2.2 | 1.1.3.2)

STANDARDI ZNANJA

Dijak:

Pozna slovnične lastnosti vseh nepregibnih in pregibnih besednih vrst, tako da:

- » samostojno sklanja samostalnike in pridevnike vseh deklinacij, zna analizirati oblike (razen samostalnikov srednjega spola 4. sklanjatve) in pri tem **pozna najpogostejše izjeme po spolu (pri 3. sklanjatvi loči samostalnike moškega in ženskega od srednjega spola); pridevnike tudi stopnjuje; tvori in stopnjuje prislove**
- » sklanja, analizira in prevede osebne, svojilne, kazalne, vprašalne in oziralne zaimke; najpogostejše nedoločne zaimke analizira in prevede (quidam, nullus, nemo, nihil, neuter)
- » pozna glavne in vrstilne števnike od 1 do 20, desetice od 10 do 100 in 1000; pozna posebno rabo nekaterih glavnih števnikov
- » sprega in analizira glagole 1., 2., 3. in 4. spregatve (tudi deponentnike in poldeponentnike), najpogostejše nepravilne in nepopolne glagole v vseh časih (futura II samo prepoznavna) in naklonih (razen imperativa II in pasivnega imperativa I) ter v obeh načinih; od neosebni glagolskih oblik samostojno tvori in analizira najpogostejše (aktivni in pasivni infinitiv prezenta in perfekta, particip perfekta), analizira in prevede particip prezenta in futura, infinitiv futura aktiva, gerundij in gerundiv
- » primerja latinske oblikoslovne vzorce s primeri v slovenščini in drugih modernih jezikih

TERMINI

- pregibne besedne vrste ◦ nepregibne besedne vrste ◦ sklanjatev/deklinacija ◦ sklon
- spregatev/konjugacija ◦ samostalnik/substantiv ◦ pridevnik/adjektiv ◦ osebni zaimek ◦ povratni osebni zaimek
- svojilni zaimek ◦ povratni svojilni zaimek ◦ kazalni zaimek ◦ vprašalni zaimek ◦ oziralni zaimek
- nedoločni zaimek ◦ glavni števnik ◦ vrstilni števnik ◦ glagol ◦ krajevni, časovni, načinovni prislov ◦ veznik

- predlog ◦ medmet ◦ oseba ◦ število ◦ ednina/singular ◦ množina/plural ◦ maskulinum/moški spol
- femininum/ženski spol ◦ nevtrum/srednji spol ◦ nominativ ◦ genetiv ◦ dativ ◦ akuzativ ◦ vokativ ◦ ablativ
- stopnjevanje ◦ osnovnik/pozitiv ◦ primernikkomparativ ◦ presežnik/superlativ ◦ elativ ◦ osnova
- končnica ◦ obrazilo ◦ prezent ◦ imperfekt ◦ perfekt ◦ pluskvamperfekt ◦ futur I ◦ futur II ◦ indikativ
- imperativ ◦ konjunktiv ◦ aktiv ◦ pasiv ◦ deponentnik ◦ poldeponentnik ◦ nedoločnik/infinitiv
- deležnik/particip ◦ glagolnik/gerundij

DIDAKTIČNA PRIPOROČILA ZA SKUPINO CILJEV

Latinsko oblikoslovje naj se obravnava vzporedno z branjem in interpretacijo besedil, ki naj služijo za uvajanje novih oblikoslovnih vsebin.

Pri obravnavi vsebin upoštevamo predznanje dijakov iz osnovne šole in predznanje, ki so ga pridobili in ki ga pridobivajo pri pouku slovenščine in drugih jezikov v gimnaziji. Učenje oblikoslovja naj temelji na nenehnem primerjanju s slovenščino in drugimi jeziki. Učitelj naj uporablja čim raznovrstnejše tipe nalog.

Pri obravnavanju oblikoslovnih posebnosti in izjem naj se učitelj omeji samo na tiste, s katerimi se dijaki seznani iz besedišča obvezno obravnavanih besedil in ki so v literaturi pogostejše.

Pri obravnavi besednih vrst je zaradi lažje tvorbe in razumevanja oblik treba poudariti posamezne sestavine besed (npr. osnova, končnica, vezni samoglasnik).

PRIPOROČENI NAČINI IZKAZOVANJA ZNANJA

Dijak pokaže znanje tako, da:

- » danim besedam in besednim zvezam določi ustrezno funkcijo glede na sobesedilo;
- » pregiba dane besede;
- » danim besedam določi oblikovne lastnosti, jih uvrsti v besedne vrste in svoje odločitve utemelji z navajanjem lastnosti besednih vrst.

SKLADNJA

CILJI

Dijak:

- : pozna osnovne zakonitosti tvorbe glavnih in neodvisnih stavkov, vključno z besednim redom;
 - : pozna pomen in osnovne funkcije latinskih sklonov, tako da jih prevaja glede na sobesedilo;
 - : pozna skladijske vloge neosebni glagolskih oblik in jih prevaja z ozirom na sobesedilo;
 - : pozna in prepozna priredja in najpogostejše odvisne stavke glede na rabo vezni besed in stavčnočlensko vlogo ter prepozna in razume sosledje časov v odvisnikih prve stopnje;
 - : prepozna in prevaja relativno zvezo;
 - : zakonitosti latinske skladnje primerja in povezuje s predhodno pridobljenim znanjem o skladijskih zakonitostih pri slovenščini in drugih jezikih;
- SC** (1.1.2.2)
- : v latinskem besedilu išče ključne podatke, potrebne za razumevanje osnovnega sporočila;
 - : latinsko besedilo ustrezno prevaja.

STANDARDI ZNANJA

Dijak:

- » **v stavku zna določiti stavčne člene in stavek ustrezno prevede;** primerja stavo stavčnih členov v latinščini in slovenščini ter drugih modernih jezikih
- » **pravilno prevede besede in besedne zveze v različnih sklonih (svoilni genitiv, osebkov in predmetni genitiv, delni genitiv, genitiv lastnosti, akuzativ raztezanja, ablativ primerjave, sredstva, načina, lastnosti, vzroka, časa); pravilno prevede krajevna imena v različnih sklonih brez predloga (skladnja krajevnih imen)**
- » pozna skladijske vloge infinitiva in participa ter **konstrukcije prevede samostojno (akuzativ z infinitivom, povezani particip in absolutni ablativ); nominativ z infinitivom prevede samostojno oziroma s pomočjo komentarja**
- » **priredja prevede; v odvisnih stavkih razčleni in pojasni rabo osebnih glagolskih oblik, stavke prevede in poimenuje glede na stavčnočlensko vlogo; od konjunktivnih odvisnikov pozna:**
 - » **osebkove in predmetne (odvisne vprašalne stavke, predmetne zahtevne vsebine), ostale odvisnike prevede s pomočjo komentarja in slovarja**

» **prislovno-določilne: časovne, vzročne, namerne, dopustne in posledične (načinovne), irealne pogojne**; potencialne pogojne in prislovno-določilne oziralne odvisnike prevede s pomočjo komentarja in slovarja

» **relativno zvezo samostojno prepozna in prevede**

» pri delu z besedilom poišče stične točke, podobnosti in razlike med latinsko in slovensko skladnjo ter skladnjo modernih tujih jezikov, tako da navede ustreznice v teh jezikih

TERMINI

◦ osebek/subjekt ◦ povedek/predikat ◦ predmet/objekt ◦ prilastek/atribut ◦ povedkovo določilo
◦ povedkov prilastek ◦ prislovno določilo ◦ akuzativ z infinitivom ◦ nominativ z infinitivom ◦ povezani
particip ◦ absolutni ablativ ◦ aktivna opisna spregatev ◦ consecutio temporum/sosledica časov ◦ osebkov
odvisnik ◦ predmetni odvisnik ◦ prislovno-določilni odvisnik ◦ prilastkov odvisnik ◦ relativna zveza

DIDAKTIČNA PRIPOROČILA ZA SKUPINO CILJEV

Latinska skladnja naj se obravnava vzporedno z branjem in interpretacijo besedil, ki naj služijo za uvajanje novih skladenjskih vsebin.

Učenje skladnje naj temelji na nenehnem primerjanju s slovenščino in drugimi jeziki.

V obravnavo funkcij posameznih sklonov vključujemo primerjavo z rabo posameznih sklonov v slovenščini. Posebej izpostavimo funkcijo oz. pomensko polje latinskega ablativa v odnosu do slovenskega mestnika in orodnika ter pomen zvalnika.

Obravnavo posameznih nedoločnih glagolskih oblik navezujemo na primere rabe v slovenščini in drugih jezikih. Pri obravnavi infinitivnih in participialnih konstrukcij (akuzativ z infinitivom, nominativ z infinitivom, povezani particip, absolutni ablativ) znova poudarimo vlogo neosebni glagolskih oblik.

Rabo latinskega konjunktiva primerjamo z rabo pogojnega in velelnega naklona v prostih stavkih v slovenščini.

Sosledje časov ilustriramo s podobnimi primeri iz sodobnih jezikov. Dijaki prepoznajo in razumejo rabo časa in naklona v odvisnikih višjih stopenj s pomočjo komentarja.

Primeri naj bodo v čim večjem številu vzeti iz izvirnih besedil, da dijaki dobijo karseda neposredno izkušnjo s prevajanjem iz latinščine.

PRIPOROČENI NAČINI IZKAZOVANJA ZNANJA

Dijak pokaže znanje s področja skladnje zlasti tako, da:

» ustrezno povzame ali prevede prebrano besedilo v slovenščino, upošteva posebnosti latinske skladnje

- » neosebne glagolske konstrukcije poimenuje in izbira različne načine za ubesedovanje njihovega pomena v slovenščini
- » prepozna priredja, nadredni/glavni stavek in odvisni/podredni stavek, določi vrsto odvisnika
- » latinskim skladejskim konstrukcijam išče ustreznice v drugih jezikih

BESEDOSLOVJE

CILJI

Dijak:

○: pridobiva temeljni besedni zaklad;

○: pri iskanju slovarskih oblik posameznih besed razvija zmožnost rabe različnih pripomočkov;

SC (4.1.1.1)

○: spozna osnovno terminologijo z različnih predmetnih področij in jo povezuje s pripadajočimi predmetnimi znanji;

SC (1.1.2.1)

○: razvija sposobnost večjezičnega raziskovanja pomenov besed ter pomenskih razmerij med besedami in prenašanja jezikovnega znanja, pridobljenega pri latinščini, na druge jezike;

SC (1.1.3.1)

○: poleg slovenskih slovničnih terminov pozna in uporablja tudi njihove mednarodne (iz latinščine in grščine izhajajoče) ustreznice s področja glasoslovja, oblikoslovja in skladnje.

SC (1.1.2.2)

STANDARDI ZNANJA

Dijak:

» pozna temeljno besedišče, tako da razume latinske besede, besedne zveze in stavke;

» izbere ustrezen pomen posamezne besede;

» poišče latinske besede, s katerimi so tvorjeni strokovni izrazi, in jih razume glede na strokovno področje;

» oblikuje pomenske družine latinskih besed, v izpeljankah prepozna izhodiščne besede, osnove latinskih besed prepozna tudi v modernih jezikih;

» pri opisu jezika uporablja ustrezno slovnično terminologijo.

TERMINI

◦ beseda ◦ besedna družina ◦ pomensko polje ◦ sopomenka ◦ protipomenka ◦ tujka ◦ izposojenka
◦ frazem ◦ etimologija ◦ leksika

DIDAKTIČNA PRIPOROČILA ZA SKUPINO CILJEV

Poučevanje besedišča naj temelji predvsem na asociativnem učenju. Dijaki naj nove latinske besede povezujejo z njihovimi izrazi v slovenščini in drugih jezikih, zapomnijo naj si jih iz izvirnih citatov in ustaljenih rekel, urejajo naj jih v besedne družine tako po pomenskih in etimoloških kot tudi po morfoloških in skladenjskih merilih. Učenje besed naj izhaja iz sobesedila in naj bo že od začetka čim bolj frazeološko.

PRIPOROČENI NAČINI IZKAZOVANJA ZNANJA

Dijak pokaže znanje s področja besedoslovja tako, da:

- » pri prevajanju izbira ustrezne prevodne rešitve glede na sobesedilo
- » prepozna tujke, ki izvirajo iz latinščine in v omejenem obsegu tudi grščine
- » razloži stalno latinsko besedno zvezo, frazem in zna navesti ustrezne primere uporabe v modernem kontekstu
- » izbira in uporablja ustrezne spletne in knjižne jezikovne priročnike

KNJIŽEVNOST

OBVEZNO

OPIS TEME

V okviru teme Književnost dijak spozna obdobja rimske književnosti in njihov zgodovinski kontekst. Spozna zvrsti rimske književnosti, njihove značilnosti, najpomembnejše predstavnike, pa tudi pomen in vpliv najpomembnejših grških vzornikov. Seznani se z osnovnimi dejstvi o življenju in delu pomembnejših rimskih in kasnejših latinskih avtorjev. Spozna osnovne značilnosti jezika in književne ustvarjalnosti v latinščini tudi v poznejših obdobjih.

Dijak rimsko književnost spoznava ob poglobljenem branju izvirnih besedil v latinščini in prevodih ter zna izbrane literarne motive in teme razpoznati tudi v kasnejših literarnih delih. Znanje, pridobljeno z uresničevanjem ciljev te teme, je tako neposredno povezano z obravnavo besedil (razumevanje, prevajanje in interpretacija).

DODATNA POJASNILA ZA TEMO

Dijakovo znanje s področja književnosti razvijamo v tesni povezavi z drugimi temami učnega načrta. Jezikovno znanje latinščine dijaku omogoča neposreden stik z izvirnikom, poznavanje kulturno-civilizacijskega konteksta mu omogoči nujno jezikovno akulturacijo. Poznavanje postantičnih in sodobnih interpretacij antičnih literarnih motivov in tem še dodatno obogati njegovo izkušnjo branja antičnih besedil.

Književni pouk pri latinščini pogloblja in razširja teme, ki jih dijaki spoznajo v prvi vrsti pri književnem pouku slovenščine (ne le pri obravnavi antične književnosti, temveč tudi kasnejše literarne ustvarjalnosti, ki se napaja v antični motiviki), pa tudi pri drugih predmetih (zgodovina, likovna umetnost, glasba, filozofija, tuji jeziki ...).

DIDAKTIČNA PRIPOROČILA ZA TEMO

Dijak naj rimsko književnost spoznava ob poglobljenem branju in interpretiranju izvirnih besedil v latinščini in prevodih. Sestavni del pouka naj bo tudi domače branje v slovenščini, s katerim dijak pridobi celovitejši vpogled v antično kulturo in civilizacijo ter globljo izkušnjo vrednostnih sistemov grško-rimske antike, zahodnega srednjega veka in evropskega humanizma. Dijak naj v vsakem letniku prebere vsaj dve deli v celoti ali v odlomkih (po presoji učitelja, lahko pa tudi po svoji izbiri glede na svoje interese).

Branje besedil v latinskem izvirniku skušamo vključiti v pouk na vseh stopnjah učenja. Učitelj naj išče različne načine, kako izvirna besedila na najprimernejši način približati dijakom.

Ob branju in prevajanju naj učitelj z dijaki raziskuje tudi literarno razsežnost besedil: sporočilno večplastnost, jezikovna sredstva, vključno z metričnimi vzorci. Učitelj naj z glavnimi metričnimi oblikami dijake seznana pri

branju izvirnikov in prevodov. V primeru večjega zanimanja dijakov lahko učitelj v pouk vključuje tudi metrično branje krajših verzni besedil v heksametru in elegičnem distihu, lahko pa tudi v drugih verzni oblikah.

Učitelj naj dijake čim večkrat opozori na kasnejše književne (dramske, filmske, likovne) interpretacije antičnih motivov; temu je lahko posvečeno tudi domače branje. Pri obravnavi tovrstnih vsebin je nadvse smiselno upoštevati specifične interese dijakov.

Učitelj naj dijake spodbuja k spremljanju sodobne ustvarjalnosti na področju literature, gledališča, glasbe in likovne umetnosti, ki črpa navdih iz klasične antike in iz dialoga z njenimi stvaritvami.

KNJIŽEVNOST

CILJI

Dijak:

○: na podlagi jezikovnega znanja in branja latinski besedil v izvirniku in prevodu ter poznavanja zgodovine, civilizacije in drugih področij kulture poglobljeno razume in interpretira besedila latinske književnosti različnih obdobij;

SC (1.1.2.2 | 2.1.1.1 | 2.2.2.1)

○: členi obdobja rimske književnosti in jih časovno opredeli;

○: pozna zgodovinski kontekst obdobij;

○: pozna osnovne značilnosti jezika in književne ustvarjalnosti (tudi v poznejših obdobjih);

○: pozna zvrsti rimske književnosti;

○: opisuje značilnosti zvrsti rimske književnosti;

○: pozna najpomembnejše predstavnike zvrsti rimske književnosti;

○: pojasnjuje pomen in vpliv najpomembnejših grških vzornikov;

○: pozna osnovna dejstva o življenju in delu pomembnejših rimskih (in kasnejših latinskih) avtorjev;

○: pojasni značilnosti del in njihov pomen ter jih kritično vrednoti (na podlagi prebranih besedil v izvirniku in prevodu);

SC (1.1.4.1)

○: se zaveda pomena rimske književnosti za poznejša literarna obdobja;

I: *pozna najpomembnejše metrične oblike;*

I: *v besedilu prepozna in interpretira najpogostejša literarna sredstva in se pri tem opira na znanje, pridobljeno pri pouku slovenščine;*

l: glede na lasten interes izbrane vsebine (avtorje, dela, motiviko, ...) pogloblja s samostojnim raziskovanjem ali ustvarjanjem.

STANDARDI ZNANJA

Dijak:

- » odlomke izvirnih besedil vsebinsko in slogovno ustrezno prevede
- » razumevanje izvirnih besedil v prevodu izkaže s poglobljenim poznavanjem literarnega dela in kulturno-zgodovinskega obdobja;
- » navede in časovno opredeli obdobja: predliterarna doba, arhaična doba, klasična ("zlata") doba, doba pozne republike ("Ciceronova" doba), avgustejska doba, poklasična ("srebrna", cesarska) doba, obdobje pozne antike, latinska književnost srednjega veka, renesančnega humanizma in neolatinska književnost;
- » pozna glavne zgodovinske dogodke ter kulturne in politične značilnosti posameznih obdobj;
- » pozna osnovne značilnosti jezika posameznih obdobj;
- » navede zvrsti rimske književnosti, ki so se razvijale v posameznem obdobju (poezija: epika, dramatika, tragedija, komedija, lirika, elegija, satira, basen; proza: historiografija, govornišvo in retorika, filozofija, epistolografija, roman, strokovna literatura)
- » navede oblikovne in vsebinske značilnosti literarnih zvrsti in najpomembnejše predstavnike:
 - » **poezija:** epsko pesništvo (Livius Andronicus, Naevius, Ennius, Vergilius, Ovidius); didaktična poezija (Lucretius, Vergilius); bukolična poezija (Vergilius); pesniška epistula (Horatius); elegija (Catullus, Cornelius Gallus, Tibullus, Propertius, Ovidius); epigram (Catullus, Martialis); lirika: (Catullus, Horatius); satira (Lucilius, Horatius, Persius, Iuvenalis); basen (Phaedrus);
 - » **dramatika:** komedija (Plautus, Terentius); tragedija (Seneca)
 - » **proza:** historiografija (Caesar, Sallustius, Livius, Tacitus); biografija (Cornelius Nepos, Suetonius); govornišvo in retorika (Cato Maior, Cicero, Seneca Maior, Quintilianus); epistolografija (Cicero, Seneca Minor, Plinius Minor); filozofija (Cicero, Lucretius, Seneca Minor); roman (Petronius, Apuleius);
 - » **strokovna literatura** (Cato Maior, Varro, Plinius Maior, Aulus Gellius, Vitruvius);
- » navede osnovna dejstva o življenju in delu pomembnejših rimskih in kasnejših latinskih avtorjev in navede, znotraj katerih literarnih zvrsti in obdobj so ustvarjali:
 - » **poezija:** Livius Andronicus, Naevius, Ennius, Vergilius, Lucretius, Vergilius, Horatius, Catullus, Cornelius Gallus, Propertius, Tibullus, Ovidius, Martialis, Lucilius, Horatius, Persius, Iuvenalis, Phaedrus;
 - » **dramatika:** Plautus, Terentius, Seneca;

- » **proza: Cicero, Caesar, Sallustius, Cornelius Nepos, Livius, Tacitus, Petronius, Seneca Minor, Plinius Maior, Plinius Minor, Suetonius, Apuleius, Aurelius Augustinus**, Francesco Petrarca, Erasmus;
- » pozna tudi pomembnejše avtorje in dela iz obdobja zgodnjekrščanske, srednjeveške in novoveške ustvarjalnosti: **Vulgata, Aurelius Augustinus (Confessiones)**, Hieronymus, **Carmina Burana**, Francesco Petrarca (Epistolae familiares), Erasmus (Laus stultitiae);
- » pozna zgradbo heksametra in elegičnega distiha, glede na lasten interes pa tudi druge metrične obrazce; enostavnejše metrične obrazce tudi bere;
- » izbrane literarne motive in teme iz rimske književnosti zna razpoznati tudi v kasnejših literarnih delih;
- » predstavi rezultate svojega samostojnega raziskovanja in ustvarjanja.

TERMINI

- rimska književnost ◦ latinska književnost ◦ epika ◦ dramatika ◦ tragedija ◦ komedija ◦ satira ◦ lirika
- elegija ◦ basen ◦ didaktična poezija ◦ bukolčna poezija ◦ epigram ◦ historiografija ◦ biografija
- govorništvo in retorika ◦ epistolografija ◦ filozofska proza ◦ antični roman ◦ strokovna literatura ◦ metrika
- heksameter ◦ pentameter ◦ elegični distih

PRIPOROČENI NAČINI IZKAZOVANJA ZNANJA

Dijak pokaže poznavanje rimske književnosti tako, da:

- » s pomočjo poznavanja literarnih vsebin prevede, razume in interpretira prirejena in izvirna latinska literarna besedila
- » za pridobivanje dodatnih informacij uporablja ustrezno knjižno in spletno strokovno gradivo
- » zna navesti ključne podatke o rimski književnosti, jih umestiti v širši kontekst in ovrednotiti
- » poznavanje literarnih vsebin dijak pokaže tudi z izdelavo referatov, seminarskih in projektnih nalog (pri čemer spodbujamo govorne nastope dijakov), pri medpredmetnih povezavah, na ekskurzijah, kvizih in drugem
- » ob literarnih vsebinah lahko dijaki pripravijo tudi recital (lahko v povezavi z glasbo), predstavijo dramsko delo, literarno poustvarjajo v maternem jeziku ali latinščini ali predstavijo recitacijo na pamet naučene pesmi (v latinščini ali slovenščini).

KULTURA IN CIVILIZACIJA

OBVEZNO

OPIS TEME

V okviru teme Kultura in civilizacija dijak spoznava različne vidike življenja v antiki. Dijak se seznani z glavnimi zgodovinskimi dogodki, s pomembnejšimi segmenti rimske politične in socialne zgodovine, značilnostmi antične religije in mitologije ter vsakdanjega življenja. Izbira posameznih poglavij izhaja iz obravnavanih besedil, iz zanimanja dijakov za posamezna poglavja, iz dediščine kraja ali iz aktualnih dogodkov.

DODATNA POJASNILA ZA TEMO

Kultura in civilizacija se pri pouku obravnava vzporedno z drugimi temami. Obravnavanje kulture in civilizacije je ključnega pomena pri branju latinskih besedil, ki so nastala v drugem času in prostoru ter na drugačem idejnem ozadju; brez poznavanja tovrstnega konteksta jih namreč ne moremo razumeti.

Jezikovno znanje ter s tem zmožnost stika s primarnimi viri dijakom omogoči neposreden vpogled v izvore antičnih tradicij, ki so pomembno oblikovale evropski kulturni kontekst.

Antične kulturno-civilizacijske vsebine pomenijo pouk o temeljih naše civilizacije, zato jih je moč navezati na mnoge druge gimnazijske učne vsebine, v prvi vrsti na pouk zgodovine, umetnostne zgodovine in slovenščine.

DIDAKTIČNA PRIPOROČILA ZA TEMO

Pouk kulture in civilizacije budi in krepi dijakovo zanimanje za predmet in mu širi obzorje tudi pri drugih predmetih.

Poučevanje kulturno-civilizacijskih vsebin naj temelji na nenehni aktualizaciji z današnjim časom. Poudarja naj se bogata tradicija, ki jo dolgujemo Rimljanom; izpostavljajo naj se razlike, kar je lahko izhodišče za nadaljnje razmišljanje in razpravljanje.

Obravnava vsebin ni nujno vezana na besedila, s katerimi se tisti hip srečujejo dijaki.

Učitelj naj dijake spodbuja, da vsebine obdelajo in predstavijo na različne načine, npr. v obliki daljših esejev, prispevkov na ekskurzijah, projektnih nalog, samostojnega ali skupinskega ter medpredmetnega raziskovanja virov, seminarskih nalog, kvizov, še posebej pa dijake spodbuja h govornim nastopom.

Poznavanje vsebin iz kulture in civilizacije je eden ključnih elementov za osmišljanje predmeta, zato jim je treba pri pouku nameniti dovolj časa, njihovo poznavanje pa vključiti tudi v preverjanje in ocenjevanje znanja dijakov.

KULTURA IN CIVILIZACIJA

CILJI

Dijak:

○: posamezne kulturno-civilizacijske vsebine pozna do take stopnje, da jih lahko samostojno na kratko stvarno in problemsko predstavlja, opisuje in razlaga oz. našteva ali navaja nekaj značilnih primerov;

SC (1.3.2.1 | 5.2.3.1)

○: spoznava temeljne kulturno-civilizacijske vsebine, ki ob branju izvirnih besedil postanejo sredstvo jezikovne akulturacije in mu omogočijo lažje, hitrejše in temeljitejše razumevanje latinske književnosti v izvirniku in prevodu;

○: na podlagi pridobljenih poglobljenih informacij analizira in vrednoti kulturno-civilizacijske raznolikosti in podobnosti v preteklosti in sedanjosti;

SC (1.1.4.1 | 2.2.1.2 | 1.2.2.1 | 5.3.5.3 | 1.2.2.2 | 3.3.4.1)

I: glede na lasten interes izbrane vsebine pogloblja s samostojnim raziskovanjem.

SC (2.4.3.1 | 5.3.5.3)

STANDARDI ZNANJA

Dijak:

» Opiše in obrazloži, izbrane vsebine predstavi na podlagi analize sekundarne literature:

» glavne mejnike in osebe v politični zgodovini Rima;

» izbrane vidike vsakodnevnega življenja (npr. družina; bivališča; gradnja mest in posameznih delov mesta; šola; zabava; hrana; ureditev rimske vojske; sistem rimskih imen; *mos maiorum*; skrb za higieno; prazniki; običaji ob rojstvu, poroki in pogrebu; koledar);

» rimski dolg drugim kulturam, zlasti grški;

» mitologijo in religijo (grške bogove in junake; italska božanstva);

» dediščino grško rimske antike v nadaljnjih obdobjih (npr. v literaturi, umetnosti, v pregovorih in rekih, v mitoloških prispodobah; razvoj romanskih jezikov iz latinščine ...);

» arheološka najdišča in spomenike iz rimskega obdobja na Slovenskem.

» Na podlagi poznavanja kulturno-civilizacijskega konteksta ustrezno prevaja, razume in interpretira prirejena in izvirna latinska besedila.

» Predstavi rezultate svojega samostojnega raziskovanja.

TERMINI

◦ antika ◦ arheološka najdišča ◦ aktualizacija ◦ antična kultura in civilizacija ◦ grška in rimska mitologija

PRIPOROČENI NAČINI IZKAZOVANJA ZNANJA

Dijak pokaže znanje kulturno-civilizacijskih vsebin tako, da

- » izkaže razumevanje in sposobnost interpretiranja kulturnih posebnosti v izvirnih in prevedenih latinskih besedilih;
- » za pridobivanje dodatnih informacij iz kulture in civilizacije izbira in uporablja ustrezno strokovno gradivo v klasični in digitalni obliki;
- » o kulturno-civilizacijskih vsebinah navaja ključne podatke, jih umesti v širši kontekst in vrednoti;
- » izdelava projektne in seminarske naloge, pripravi govorne nastope, samostojno išče vire, pripravi predstavitev na ekskurzijah, v medpredmetnih povezavah, v kvizih in drugem.

DEDIŠČINA KLASIČNE ANTIKE

OBVEZNO

OPIS TEME

Dediščina klasične antike zajema vsebine, ki izhajajo iz antike, a so usidrane v obdobja po njej. Tema obsega tako materialno (rimske arheološke spomenike in ostanke) kot nesnovno dediščino. Nesnovna dediščina je v pouku latinščine vpeta takorekoč neprestano. Latinščina in (v omejenem obsegu) tudi stara grščina tako zaživita kot jezika, ki sicer nimata več maternih govorcev, a sta na svojstven način še vedno prisotna v modernih jezikih. Antične vsebine, ki jih dijaki spoznavajo pri pouku književnosti, so predstavljene kot zakladnica tem in motivov, ki se pojavljajo v kasnejši in sodobni umetnosti, prvine in koncepti antične civilizacije pa kot vzori mnogih segmentov sodobnega družbenega življenja.

DODATNA POJASNILA ZA TEMO

Dediščina klasične antike predstavlja integralni del pouka latinščine; učitelj naj dijake na antične vzore in odmeve opozarja med obravnavo jezikovnih, književnih in kulturno-civilizacijskih vsebin. Znanja, pridobljena pri drugih temah (jezik, književnost, kultura in civilizacija), dijak namreč na ta način nadgrajuje in jih ob aktualizaciji obenem na pomemben način osmišlja.

Dediščina klasične antike je temeljna tema, ki posega praktično na vsa področja in vsebine gimnazijskega kurikula. Prav zaradi te teme je pouk latinščine mogoče povezati praktično z vsemi gimnazijskimi predmeti.

DIDAKTIČNA PRIPOROČILA ZA TEMO

Učitelj naj dijake neprestano in na različne načine opozarja na dediščino klasične antike, saj tako predmet osmišlja in ga aktualizira, obenem pa jih spodbuja k njenemu pravilnemu razumevanju, vrednotenju in kritični distanci v primerih, ko ni predstavljena na ustrezen način.

Izpostavlja naj moderno besedišče latinskega izvora; moderne izposojenke naj poudarja pri poučevanju novega besedišča, tovrstno znanje pa lahko tudi spodbuja s ciljnim nalogami. Dijakom naj ob tem predoči tudi vpliv grščine (predvsem pogoste sestavne dele besed: npr. filo-, teo-, apo-, mono-, poli-, kata-, ev-, anti-).

Učitelj naj skuša v polni meri in čim pogosteje izkoriščati potencial latinskih pregovorov, saj ti predstavljajo primere izvirnih besedil, ki jih je možno obravnavati že od prvih ur učenja. Reki naj mu služijo tako za utrjevanja jezikovnega znanja, kot tudi za vzorčne primere, ki učenca navajajo na branje izvirnih latinskih besedil, ob čemer uvidijo nujnost poznavanja kulturno-civilizacijskega konteksta.

Učitelj naj spodbuja spoznavanje in raziskovanje materialne dediščine *in situ* (medpredmetne ekskurzije).

Dijake naj spodbuja tudi k spremljanju sodobne kulturne produkcije, ki se napaja v antiki, in nagradi morebitne samostojne predstavitve poantičnih umetniških del, ki so dijakom posebej blizu.

Dediščina se izkazuje kot segment, ki omogoča individualiziran pristop k poučevanju in učenju, saj lahko učitelj izbiro takšnih vsebin v veliki meri prilagodi lastnim zanimanjem in specifičnim interesom dijakov.

Tema se zdi zelo primerna tudi za alternativne oblike poučevanja (npr. projektno učenje, interdisciplinarne ekskurzije ipd.) ter predstavlja osnovo za medpredmetno sodelovanje.

 (5.3.4.1)

DEDIŠČINA KLASIČNE ANTIKE

CILJI

Dijak:

: se zaveda latinsko-grškega izvora strokovnega besedišča najrazličnejših področij, ob čemer je sposoben sklepati o pomenu neznanih pojmov, navesti oziroma poiskati njihov izvor, jih razčleniti in podrobneje osvetliti v njihovi sodobni rabi;

 (1.1.2.2)

: osvetljuje pomen in ozadje pomembnejših latinskih pojmov, rekov in pregovorov ter razume in presoja njihovo rabo v sodobnih kontekstih;

 (5.3.5.3)

: spoznava glavna arheološka najdišča in spomenike grško-rimske antike in se zaveda pomena materialne dediščine ter njenega varovanja in ohranjanja;

: pridobiva osnovno poznavanje epigrafike, kar mu omogoča podrobnejše razumevanje materialne rimske dediščine v lokalnem okolju;

: razpoznava najpomembnejše grške in rimske mite v slovenski in svetovni literaturi, glasbi in upodobitveni umetnosti in razume njihov pomen za sodobnost;

: se zaveda pomena antične kulture in civilizacije za poznejša zgodovinska obdobja, vrednoti in primerja posamezne pojave in pojme ter jih zna kritično osvetliti;

 (5.1.2.1)

I: *glede na lasten interes izbrane vsebine pogloblja s samostojnim raziskovanjem ali ustvarjanjem.*

 (2.4.3.1)

STANDARDI ZNANJA

Dijak:

» prepozna:

- » **iz latinščine izhajajoče besede v slovenščini in besede latinskega izvora v tujih modernih jezikih (predvsem v angleščini), pri čemer prikaže sklepanje o pomenu neznanih besed;**
- » opiše vpliv grščine na oblikovanje latinskega besedišča in besedišča modernih jezikov ter ga pojasni na podlagi izbranih besed grškega izvora v modernih jezikih;
- » **pozna najpogostejše latinske pregovore, reke in pojme ter njihov izvirni kontekst** in vrednoti njihovo sodobno rabo;
- » **našteje** in opiše **glavne arheološka najdišča in spomenike iz rimske dobe na ozemlju Slovenije;** izbrane teme predstavi na podlagi analize sekundarne literature;
- » **pozna osnovne okrajšave,** ki se pojavljajo na napisih, in razume preprostejše primere latinske epigrafike;
- » na izbranih primerih sodobne oz. poantične kulture interpretira antične vplive in njihov odmev v kasnejših obdobjih ter prepoznava in vrednoti prisotnost in uporabo antičnih elementov v sodobnih medijih (internet, portali, računalniške igre ipd.);
- » predstavi rezultate svojega samostojnega raziskovanja ali ustvarjanja.

TERMINI

- snovna in nesnovna dediščina ◦ arheološka najdišča ◦ antični motiv ◦ moderna interpretacija ◦ izposojenka
- epigrafika

PRIPOROČENI NAČINI IZKAZOVANJA ZNANJA

Dijak pokaže znanje s področja dediščine klasične antike tako, da:

- » sklepa o pomenu neznanih besed v modernih jezikih na podlagi poznavanja latinskega besedišča, pa tudi (predvsem pri strokovnem besedišču) na podlagi poznavanja osnovnih besed grškega jezika;
- » interpretira latinske pregovore in reke, ob čemer pokaže tako jezikovno kot kulturno-civilizacijsko znanje, pa tudi možnosti sodobne rabe;
- » ob vnaprejšnji pripravi predstavi arheološka najdišča in spomenike;
- » interpretira preprostejše primere latinske epigrafike, zahtevnejše pa ob vnaprejšnji pripravi samostojno predstavi v obliki referatov, predstavitev v okviru ekskurzij ipd.;
- » ob vnaprejšnji pripravi predstavi vpliv antike na kulturo in umetnost v kasnejših obdobjih.

VIRI IN LITERATURA PO POGLAVJIH

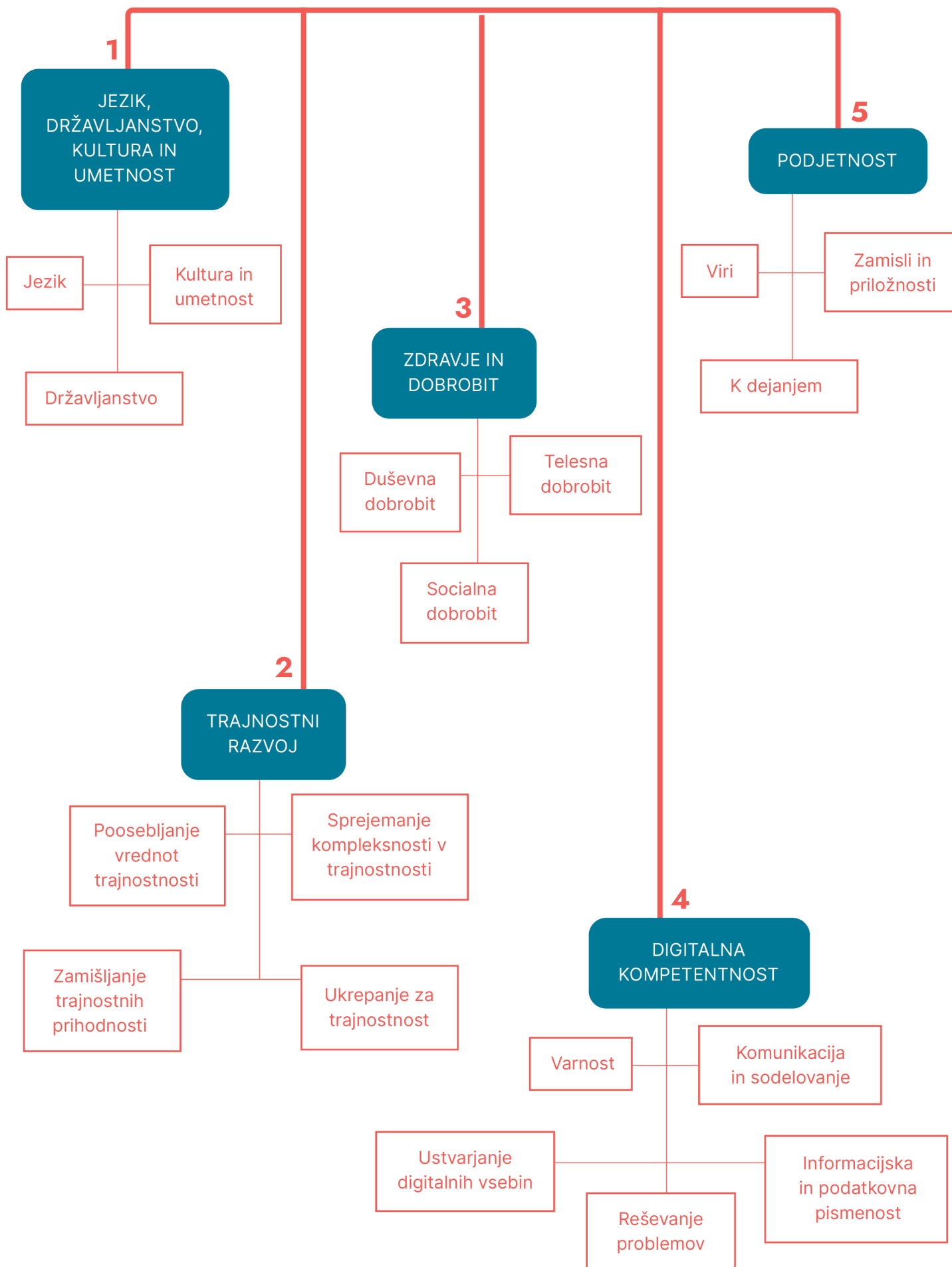
OPREDELITEV PREDMETA

- » Usmeritve za pripravo didaktičnih priporočil k učnim načrtom za OŠ in SŠ (ZRSŠ, 2024 - spletna izdaja)
- » Skupni cilji in njihovo umeščanje v učne načrte in kataloge znanj (ZRSŠ, 2024 – spletna izdaja)

PRILOGE

KLJUČNI CILJI PO PODROČJIH SKUPNIH CILJEV

1 /// JEZIK, DRŽAVLJANSTVO, KULTURA IN UMETNOST

SKUPNI CILJI IN NJIHOVO UMEŠČANJE V UČNE NAČRTE TER KATALOGE ZNANJ

POVZETO PO PUBLIKACIJI WWW.ZRSS.SI/PDF/SKUPNI_CILJI.PDF

1.1 JEZIK

1.1.1 Strokovna besedila	1.1.1.1 Pri posameznih predmetih razvija zmožnost izražanja v različnih besedilnih vrstah (referat, plakat, povzetek, opis, pogovor itd.).
1.1.2 Strokovni jezik	1.1.2.1 Se zaveda, da je učenje vsebine posameznega predmeta hkrati tudi spoznavanje njegove strokovne terminologije; torej učenje jezika na ravni poimenovanj za posamezne pojme in na ravni logičnih povezav. 1.1.2.2 Se izraža z ustrezno terminologijo predmeta in skrbi za ustrezno govorno ter pisno raven svojega strokovnega jezika.
1.1.3 Univerzalni opis jezika kot sistema	(pri vseh predmetih:) 1.1.3.1 Se zaveda podobnosti ter razlik med jeziki in je na to pozoren tudi pri uporabi gradiv v tujih jezikih, pri uporabi prevajalnikov, velikih jezikovnih modelov, avtomatsko prevedenih spletnih strani itd. (pri vseh jezikovnih predmetih:) 1.1.3.2 Se zaveda, da različne jezike lahko opisujemo na podoben način; pri pouku tujih jezikov zato uporablja znanje, pridobljeno pri pouku učnega jezika, in obratno: zna primerjati jezike, ki se jih uči, in razpozna podobnosti ter razlike med njimi.
1.1.4 Razumevanje pomena branja	1.1.4.1 Pri vseh predmetih redno bere, izbira raznolika bralna gradiva, jih razume, poglobljeno analizira in kritično vrednoti.
1.1.5 Jezik in nenasilna komunikacija	1.1.5.1 Razvija lastne sporazumevalne zmožnosti skozi nenasilno komunikacijo.

1.2 DRŽAVLJANSTVO

1.2.1 Poznavanje in privzemanje človekovih pravic ter dolžnosti kot temeljnih vrednot in osnov državljanske etike	1.2.1.1 Pozna, razume in sprejema človekove pravice kot skupni evropski in ustavno določeni okvir skupnih vrednot ter etike. 1.2.1.2 Razume, da so človekove pravice univerzalne in nepogojene, da uveljavljajo vrednote svobode in enakosti. 1.2.1.3 Razume in sprejema, da je obstoj pravic pogojen s spoštovanjem individualne dolžnosti do enake pravice drugega. 1.2.1.4 Razume in sprejema, da je dolžnost do enake pravice drugega dolžnost zaradi dolžnosti (ne le pravica zaradi individualnega interesa). 1.2.1.5 Razume in sprejema človekove pravice in dolžnosti kot osnovno, vsem državljanom skupno etiko (moralo), ki uveljavlja vrednote spoštovanja človekovega dostojanstva, pravičnosti, resnice, zakona, lastnine, nediskriminacije in strpnosti.
1.2.2 Etična refleksija	1.2.2.1 Spozna, da obstajajo moralna vprašanja, pri katerih ni vnaprej danih od vseh sprejetih odgovorov. 1.2.2.2 Razvija občutljivost za moralna vprašanja ter sposobnost, da o njih razmišlja skupaj z drugimi.
1.2.3 Sodelovanje z drugimi v skupnosti in za skupnost	1.2.3.1 Z namenom uresničevanja skupnega dobrega sodeluje z drugimi ter podaja in uresničuje predloge, ki kakovostno spreminjajo skupnosti. 1.2.3.2 Prek lastnega delovanja ozavešča pomen skrbi za demokratično skupnost ter krepi zavedanje o pomenu pripadnosti skupnosti za lastnodobrobit in dobrobit drugih.
1.2.4 Aktivno državljanstvo in politična angažiranost	1.2.4.1 Ob zavedanju pozitivnega pomena politike kot skupnega reševanja izzivov in skrbi za dobrobit vseh, pa tudi iskanja kompromisov in preseganja konfliktov, pozna raznolike oblike demokratičnega političnega angažiranja in se vključuje v politične procese, ki vplivajo na življenja ljudi.
1.2.5 Znanje za kritično mišljenje, za aktivno državljansko držo	1.2.5.1 Uporabi znanja vsakega predmetnega področja za kritično in aktivno državljansko držo.

1.3 KULTURA IN UMETNOST

1.3.1 Sprejemanje, doživljanje in vrednotenje kulture in umetnosti	1.3.1.1 Intuitivno ali zavestno (individualno in v skupini) vzpostavlja odnos do kulture, umetnosti, umetniške izkušnje in procesov ustvarjanja ter ob tem prepozna lastna doživetja in se vživlja v izkušnjo drugega. itd.).
1.3.2 Raziskovanje in spoznavanje kulture ter umetnosti	1.3.2.1 Raziskuje in spozna kulturo, umetnost, umetniške zvrsti ter njihova izrazna sredstva v zgodovinskem in kulturnem kontekstu.
1.3.3 Izražanje v umetnosti in z umetnostjo	1.3.3.1 Je radoveden in raziskuje materiale in umetniške jezike, se z njimi izraža, razvija domišljijo ter pogloblja in širi znanje tudi na neumetniških področjih.
1.3.4 Uživanje v ustvarjalnem procesu ter dosežkih kulture in umetnosti	1.3.4.1 Uživa v ustvarjalnosti, se veseli lastnih dosežkov in dosežkov drugih. 1.3.4.2 V varnem, odprtem in spodbudnem učnem okolju svobodno izraža želje in udejanja ustvarjalne ideje.
1.3.5 Živi kulturo in umetnost	1.3.5.1 Živi kulturo in umetnost kot vrednoto v domačem in šolskem okolju ter prispeva k razvoju šole kot kulturnega središča in njenemu povezovanju s kulturnim in z družbenim okoljem.

2 /// TRAJNOSTNI RAZVOJ

SKUPNI CILJI IN NJIHOVO UMEŠČANJE V UČNE NAČRTE TER KATALOGE ZNANJ

POVZETO PO PUBLIKACIJI WWW.ZRSS.SI/PDF/SKUPNI_CILJI.PDF

2.1 POOSEBLJANJE VREDNOT TRAJNOSTNOSTI

2.1.1 Vrednotenje trajnostnosti	2.1.1.1 Kritično oceni povezanost lastnih vrednot in vrednot družbe s trajnostnostjo glede na svoje trenutne zmožnosti ter družben položaj.
2.1.2 Podpiranje pravičnosti	2.1.2.1 Pri svojem delovanju upošteva etična načela pravičnosti, enakopravnosti ter sočutja.
2.1.3 Promoviranje narave	2.1.3.1 Odgovoren odnos do naravnih sistemov gradi na razumevanju njihove kompleksnosti in razmerij med naravnimi ter družbenimi sistemi.

2.2 SPREJEMANJE KOMPLEKSNOSTI V TRAJNOSTNOSTI

2.2.1 Sistemsko mišljenje	2.2.1.1 K izbranemu problemu pristopa celostno, pri čemer upošteva povezanost okoljskega, gospodarskega in družbenega vidika. 2.2.1.2 Presoja kratkoročne in dolgoročne vplive delovanja posameznika in družbenih skupin v družbi, družbe na lokalni, regionalni, nacionalni ter globalni ravni.
2.2.2 Kritično mišljenje	2.2.2.1 Kritično presoja informacije, poglede in potrebe o trajnostnem razvoju z vidika naravnega okolja, živih bitij in družbe, pri čemer upošteva različne poglede, pogoje z osebnim, socialnim in kulturnim ozadjem.
2.2.3 Formuliranje problema	2.2.3.1 Pri opredelitvi problema upošteva značilnosti problema – (ne)jasnost, (ne)opredeljenost, (ne)določljivost problema – in lastnosti reševanja – (ne)definirane, (ne)sistemske rešitve – ter vpletenost deležnikov.

2.3 ZAMIŠLJANJE TRAJNOSTNIH PRIHODNOSTI

2.3.1 Pismenost za prihodnost	2.3.1.1 Na podlagi znanja, znanstvenih dognanj in vrednot trajnostnosti razume ter vrednoti možne, verjetne in želene trajnostne prihodnosti (scenarije). 2.3.1.2 Presoja dejanja, ki so potrebna za doseganje želene trajnostne prihodnosti.
2.3.2 Prilagodljivost	2.3.2.1 V prizadevanju za trajnostno prihodnost tvega in se kljub negotovostim prilagaja ter sprejema trajnostne odločitve za svoja dejanja.
2.3.3 Raziskovalno mišljenje	2.3.3.1 Pri načrtovanju in reševanju kompleksnih problemov/-atik trajnostnosti uporablja in povezuje znanja in metode različnih znanstvenih disciplin ter predlaga ustvarjalne in inovativne ideje in rešitve.

2.4 UKREPANJE ZA TRAJNOSTNOST

2.4.1 Politična angažiranost	2.4.1.1 Ob upoštevanju demokratičnih načel kritično vrednoti politike z vidika trajnostnosti ter sodeluje pri oblikovanju trajnostnih politik in prakse na lokalni, regionalni, nacionalni ter globalni ravni.
2.4.2 Kolektivno ukrepanje	2.4.2.1 Pri prizadevanju in ukrepanju za trajnostnost upošteva demokratična načela in aktivno ter angažirano (konstruktivno) sodeluje z drugimi.
2.4.3 Individualna iniciativa	2.4.3.1 Se zaveda lastnega potenciala in odgovornosti za trajnostno delovanje in ukrepanje na individualni, kolektivni ter politični ravni.

3.1 DUŠEVNA DOBROBIT

3.1.1 Samozavedanje	3.1.1.1 Zaznava in prepoznavna lastno doživljanje (telesne občutke, čustva, misli, vrednote, potrebe, želje) ter lastno vedenje. 3.1.1.2 Skozi izkušnje razume povezanost različnih vidikov lastnega doživljanja (telesni občutki, čustva, misli, vrednote, potrebe, želje) v specifičnih situacijah (npr. ob doživljanju uspeha in neuspeha v učnih in socialnih situacijah).
3.1.2 Samouravnavanje	3.1.2.1 Uravnava lastno doživljanje in vedenje (npr. v stresnih učnih in socialnih situacijah). 3.1.2.2 Razvija samozaupanje in samospoštovanje. 3.1.2.3 Se učinkovito spoprijema z negotovostjo in kompleksnostjo. 3.1.2.4 Učinkovito upravlja, organizira čas učenja in prosti čas.
3.1.3 Postavljanje ciljev	3.1.3.1 Prepoznavna lastne interese, lastnosti, močna in šibka področja ter v skladu z njimi načrtuje kratkoročne in dolgoročne cilje (vezane na duševno, telesno, socialno in učno področje). 3.1.3.2 Spremlja doseganje in spreminjanje načrtovanih ciljev. 3.1.3.3 Razvija zavzetost in vztrajnost ter krepi zmožnosti odložitve nagrade.
3.1.4 Prožen način razmišljanja	3.1.4.1 Razvija osebno prožnost, razvojno miselno naravnost, radovednost, optimizem in ustvarjalnost. 3.1.4.2 Učinkovito se spoprijema s problemskimi situacijami, ki zahtevajo proaktivno miselno naravnost.
3.1.5 Odgovornost in avtonomija	3.1.5.1 Krepi odgovornost, avtonomijo in skrbi za osebno integriteto.

3.2 TELESNA DOBROBIT

3.2.1 Gibanje in sedenje	3.2.1.1 Razume pomen vsakodnevnega gibanja za zdravje in dobro počutje. 3.2.1.2 Razvija pozitiven odnos do gibanja. 3.2.1.3 Vključuje se v različne gibalne dejavnosti, tudi tiste, ki razbremenijo naporen vsakdan. 3.2.1.4 Razume škodljivosti dolgotrajnega sedenja, razvija navade za prekinitev in zmanjšanje sedenja.
3.2.2 Prehrana in prehranjevanje	3.2.2.1 Razume pomen uravnotežene prehrane. 3.2.2.2 Razvija navade zdravega prehranjevanja. 3.2.2.3 Oblikuje pozitiven odnos do hrane in prehranjevanja.
3.2.3 Sprostitev in počitek	3.2.3.1 Razume pomen počitka in sprostitve po miselnem ali telesnem naporu. 3.2.3.2 Spozna različne tehnike sproščanja in uporablja tiste, ki mu najbolj koristijo. 3.2.3.3 Razume pomen dobrih spalnih navad za učinkovito telesno in miselno delovanje ter ravnanje.
3.2.4 Varnost	3.2.4.1 Spozna različne zaščitne ukrepe za ohranjanje zdravja. 3.2.4.2 Ravna varno in odgovorno, pri čemer skrbi za ohranjanje zdravja sebe in drugih.
3.2.5 Preventiva pred različnimi oblikami zasvojenosti	3.2.5.1 Usvaja znanje o oblikah in stopnjah zasvojenosti ter o strategijah, kako se jim izogniti oz. jih preprečiti z zdravim življenjskim slogom.

3.3 SOCIALNA DOBROBIT

3.3.1 Socialno zavedanje in zavedanje raznolikosti	3.3.1.1 Ozavešča lastno doživljanje in vedenje v odnosih z drugimi. 3.3.1.2 Zaveda se in prepoznavna raznolikosti v ožjem (oddelek, vrstniki, družina) in širšem okolju (šola, lokalna skupnost, družba).
3.3.2 Komunikacijske spretnosti	3.3.2.1 Razvija spretnosti aktivnega poslušanja, asertivne komunikacije, izražanja interesa in skrbi za druge.
3.3.3 Sodelovanje in reševanje konfliktov	3.3.3.1 Konstruktivno sodeluje v različnih vrstah odnosov na različnih področjih. 3.3.3.2 Krepi sodelovalne veščine, spretnosti vzpostavljanja in vzdrževanja kakovostnih odnosov v oddelku, družini, šoli, širši skupnosti, temelječih na spoštljivem in asertivnem komuniciranju ter enakopravnosti.
3.3.4 Empatija	3.3.4.1 Krepi zmožnosti razumevanja in prevzemanja perspektive drugega. 3.3.4.2 Prepoznavna meje med doživljanjem sebe in drugega. 3.3.4.3 Uravnava lastno vedenje v odnosih, upoštevajoč več perspektiv hkrati.
3.3.5 Prosocialno vedenje	3.3.5.1 Krepi prepoznavanje in zavedanje potrebe po nudenju pomoči drugim. 3.3.5.2 Prepoznavna lastne potrebe po pomoči in strategije iskanja pomoči. 3.3.5.3 Krepi družbeno odgovornost.

4 /// DIGITALNA KOMPETENTNOST

SKUPNI CILJI IN NJIHOVO UMEŠČANJE V UČNE NAČRTE TER KATALOGE ZNANJ

POVZETO PO PUBLIKACIJI WWW.ZRSS.SI/PDF/SKUPNI_CILJI.PDF

4.1 INFORMACIJSKA IN PODATKOVNA PISMENOST

4.1.1 Brskanje, iskanje in filtriranje podatkov, informacij ter digitalnih vsebin	4.1.1.1 Izraža informacijske potrebe, išče podatke, informacije in vsebine v digitalnih okoljih ter izboljšuje osebne strategije iskanja.
4.1.2 Vrednotenje podatkov, informacij in digitalnih vsebin	4.1.2.1 Analizira, primerja in kritično vrednoti verodostojnost in zanesljivost podatkov, informacij in digitalnih vsebin.
4.1.3 Upravljanje podatkov, informacij in digitalnih vsebin	4.1.3.1 Podatke zbira, obdeluje, prikazuje in shranjuje na najustreznejša mesta (trdi disk, oblak, USB itd.) tako, da jih zna kasneje tudi najti.

4.2 KOMUNIKACIJA IN SODELOVANJE

4.2.1 Interakcija z uporabo digitalnih tehnologij	4.2.1.1 Sporazumeva se z uporabo različnih digitalnih tehnologij in razume ustrezna sredstva komunikacije v danih okoliščinah.
4.2.2 Deljenje z uporabo digitalnih tehnologij	4.2.2.1 Deli podatke, informacije in digitalne vsebine z drugimi z uporabo ustreznih digitalnih tehnologij. Deluje v vlogi posrednika in je seznanjen s praksami navajanja virov ter avtorstva.
4.2.3 Državljsko udejstvovanje z uporabo digitalnih tehnologij	4.2.3.1 Išče in uporablja portale za udejstvovanje v družbi. Poišče skupine, ki zastopajo njegove interese, s pomočjo katerih lahko aktivno daje predloge za spremembe.
4.2.4 Sodelovanje z uporabo digitalnih tehnologij	4.2.4.1 Z digitalnimi orodji soustvarja skupno vsebino in se zavzema za krepitev sodelovanja med člani.
4.2.5 Spletni bonton	4.2.5.1 Pri uporabi digitalnih tehnologij in omrežij prilagaja svoje vedenje pričakovanjem ter pravilom, ki veljajo v določeni skupini.
4.2.6 Upravljanje digitalne identitete	4.2.6.1 Ustvari eno ali več digitalnih identitet in z njimi upravlja, skrbi za varovanje lastnega ugleda ter za ravnanje s podatki, ki nastanejo z uporabo številnih digitalnih orodij in storitev v različnih digitalnih okoljih.

4.3 USTVARJANJE DIGITALNIH VSEBIN

4.3.1 Razvoj digitalnih vsebin	4.3.1.1 Ustvarja in ureja digitalne vsebine v različnih formatih.
4.3.2 Umeščanje in poustvarjanje digitalnih vsebin	4.3.2.1 Digitalne vsebine obogati z dodajanjem slik, glasbe, videoposnetkov, vizualnih efektov idr.
4.3.3 Avtorske pravice in licence	4.3.3.1 Pozna licence in avtorske pravice. Spoštuje pravice avtorjev in jih ustrezno citira.
4.3.4 Programiranje	4.3.4.1 Zna ustvariti algoritem za rešitev enostavnega problema. Zna odpraviti preproste napake v programu.

4.4 VARNOST

4.4.1 Varovanje naprav	4.4.1.1 Deluje samozaščitno; svoje naprave zaščiti z ustreznimi gesli, programsko opremo in varnim ravnanjem, jih ne pušča brez nadzora v javnih prostorih idr.
4.4.2 Varovanje osebnih podatkov in zasebnosti	4.4.2.1 Varuje osebne podatke in podatke drugih ter prepozna zaupanja vredne ponudnike digitalnih storitev.
4.4.3 Varovanje zdravja in dobrobiti	4.4.3.1 Digitalno tehnologijo uporablja uravnoteženo, skrbi za dobro telesno in duševno dobrobit ter se izogiba negativnim vplivom digitalnih medijev.
4.4.4 Varovanje okolja	4.4.4.1 Zaveda se vplivov digitalnih tehnologij in njihove uporabe na okolje.

4.5 REŠEVANJE PROBLEMOV

4.5.1 Reševanje tehničnih težav	4.5.1.1 Prepozna tehnične težave pri delu z napravami ali digitalnimi okolji ter jih rešuje.
4.5.2 Prepoznavanje potreb in opredelitev tehnoloških odzivov	4.5.2.1 Prepozna in ocenjuje potrebe, izbira ter uporablja digitalna orodja in jih prilagaja lastnim potrebam.
4.5.3 Ustvarjalna uporaba digitalne tehnologije	4.5.3.1 S pomočjo digitalne tehnologije ustvarja rešitve in novosti v postopkih ter izdelkih.
4.5.4 Prepoznavanje vrzeli v digitalnih kompetencah	4.5.4.1 Prepozna vrzeli v svojih digitalnih kompetencah, jih po potrebi izboljšuje in dopolnjuje ter pri tem podpira tudi druge.

5.1 ZAMISLI IN PRILOŽNOSTI

5.1.1 Odkrivanje priložnosti	5.1.1.1 Prepoznavava avtentične izzive kot priložnosti za ustvarjanje vrednost zase in za druge.
5.1.2 Ustvarjalnost in inovativnost	5.1.2.1 Pri reševanju izzivov na ustvarjalen način uporablja znanje in izkušnje za ustvarjanju boljših rešitev. 5.1.2.2 Pripravi nabor možnih rešitev izziva, pri čemer stremi k oblikovanju vrednosti za druge.
5.1.3 Vizija	5.1.3.1 Oblikuje vizijo prihodnosti, ki vključuje odgovore na vprašanja, kaj namerava početi v prihodnosti, kakšen želi postati in kakšno skupnost želi sooblikovati.
5.1.4 Vrednotenje zamisli	5.1.4.1 Vrednoti rešitve ob upoštevanju kriterijev po načelu ustvarjanja dobrobiti za druge in izbere ustrezno rešitev.
5.1.5 Etično in trajnostno razmišljanje	5.1.5.1 Prepozna in ovrednoti vpliv svojih odločitev ter ravnanj na skupnost in okolje.

5.2 VIRI

5.2.1 Samozavedanje in samoučinkovitost	5.2.1.1 Prepozna svoje želje, močna in šibka področja ter zaupa, da lahko pozitivno vpliva na ljudi in situacije.
5.2.2 Motiviranost in vztrajnost	5.2.2.1 Je pozitivno naravnani, samozavesten in osredotočen na proces reševanja izziva. 5.2.2.2 Vztraja pri opravljanju kompleksnejših nalog.
5.2.3 Vključevanje virov	5.2.3.1 Pridobi podatke in sredstva (materialna, nematerialna in digitalna), potrebne za prehod od zamisli k dejanjem, s katerimi odgovorno in učinkovito upravlja, pri čemer upošteva učinkovito izrabo lastnega časa in finančnih sredstev.
5.2.4 Vključevanje človeških virov	5.2.4.1 Spodbuja in motivira druge pri reševanju skupnih nalog. 5.2.4.2 Poišče ustrezno pomoč posameznika (npr. vrstnika, učitelja, strokovnjak itd.) ali strokovne skupnosti. 5.2.4.3 Razvije spretnosti za učinkovito komunikacijo, pogajanje, vodenje, ki so potrebne za doseganje rezultatov.
5.2.5 Finančna pismenost	5.2.5.1 V različnih življenjskih situacijah prepozna in rešuje finančne izzive (viri finančnih sredstev, skrb za denar, poslovanje npr. z banko, zavarovalnico ter drugimi finančnimi institucijami, ocena potrebnih sredstev, tveganj in odločitev o zadolževanju ter naložbi, varčevanju). 5.2.5.2 Sprejema odgovorne finančne odločitve za doseganje blaginje (osebne in za skupnost). 5.2.5.3 Pridobiva ustrezno znanje na področju finančne pismenosti za kakovostno vsakdanje in poklicno življenje.

5.3 K DEJANJEM

5.3.1 Prevzemanje pobude	5.3.1.1 Spodbuja in sodeluje pri reševanju izzivov, pri čemer prevzema individualno in skupinsko odgovornost.
5.3.2 Načrtovanje in upravljanje	5.3.2.1 V procesu reševanja problemov si zastavlja kratkoročne, srednjeročne in dolgoročne cilje, opredeli prednostne naloge in pripravi načrt. 5.3.2.2 Prilagaja se nepredvidnim spremembam.
5.3.3 Obvladovanje negotovosti, dvoumnosti in tveganja	5.3.3.1 Na nepredvidene situacije se odziva s pozitivno naravnanoostjo in ciljem, da jih uspešno razreši. 5.3.3.2 Pri odločitvah primerja in analizira različne informacije, da zmanjša negotovost, dvoumnost in tveganja.
5.3.4 Sodelovanje	5.3.4.1 Sodeluje z različnimi posamezniki ali skupinami. 5.3.4.2 Morebitne spore rešuje na konstruktiven način in po potrebi sklepa kompromise.
5.3.5 Izkusveno učenje	5.3.5.1 Z reševanjem izzivov pridobiva nove izkušnje in jih upošteva pri sprejemanju nadaljnjih odločitev. 5.3.5.2 Presoja uspešnost doseganja zastavljenih ciljev in pri tem prepozna priložnosti za nadaljnje učenje. 5.3.5.3 Prepozna priložnosti za aktivno uporabo pridobljenega znanja v novih situacijah. 5.3.5.4 Povratne informacije uporabi za nadaljnji razvoj podjetnostne kompetence.